

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
"Azərsiləh" Müdafiə
Sənayesi Holdingi"
yaradılır -
Prezidentdən
mühüm fərman
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 8 sentyabr 2023-cü il Cümə № 159 (8295) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Blinkenin Əliyevə zənginin pərdəarxası

Müharibə riski,
separatçılar,
Ağdam yolu və...

yazısı səh.5-də

"Ermənilərin vətəndaşlıqla bağlı məsələsində sınaq müddəti qoyulmalıdır" - politoloq

yazısı səh.11-də

Niyə hərbi kolonu və hərbiçiləri çəkib yaymaq olmaz - məsuliyyət və cəza

yazısı səh.4-də

Ermənistan Rusiyanı Qərblə şantaj edir - nəticə və fəsadları nə olacaq...

yazısı səh.13-də

Məktəblərdə telefon qadağan edilməlidirmi - dünya təcrübəsi

yazısı səh.12-də

Makronun Cənubi Qafqaza səfər müəmması - Bakıya hansı üz və təkliflə gələ bilər...

yazısı səh.3-də

Ödənişli Bakı-Quba yolunda qiymətlər necə tənzimlənəcək - alternativ yoldan fərqi...

yazısı səh.14-də

Çin iqtisadi möcüzəsi başa çatır? - ilgincliklər

yazısı səh.10-də

Moldova Qaqauz muxtariyyətini ləğv etmək istəyir - Rusiya təhlükəsi, yoxsa...

yazısı səh.8-də

Erməniyə videolar göndərən qız məhkəmə qarşısında

yazısı səh.15-də

SEPARATÇI REJİMLƏ BAĞLI SON QƏRAR - HƏRBİ ƏMƏLİYYAT, YAXUD...

Azərbaycan səbr etməyi, yoxsa antiterror əməliyyatlarına başlamağı seçəcək; "Əgər Bakının xəbərdarlıqlarına məhəl qoymayacaqlarsa, günah bizdən getdi"

yazısı səh.9-də

Hərbi xidmətə yararlılıqla bağlı son qərarı ƏƏSMN verəcək - nə deyəcək?

Ekspert: "Bu addım rüşvət üçbucağını aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır"

yazısı səh.7-də

Elçin Əmirbəyov:
"Azərbaycan separatçı qurumu hazırkı humanitar problemdə yeganə cavabdeh tərəf kimi görünür"

yazısı səh.2-də

Zaxarovadan ona "katibə" deyən Simonyana sərt cavab

yazısı səh.11-də

Hikmət Hacıyev:
"Ağdam-Xankəndi yolu Qarabağın erməni sakinlərinə reintegrasiya üçün bir imkandır"

yazısı səh.6-də

Vilayət Eyvazov türkiyəli həmkarı ilə görüşdü

Sentyabrın 7-də daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Respublikasının daxili işlər naziri Ali Yerlikayanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

DİN-in mətbuat xidmətindən APA-ya verilən xəbərə görə, qonaqları salamlayan nazir Azərbaycanın Türkiyə ilə əlaqələrinin yüksələn xətt üzrə inkişaf etdiyini, Ulu öndər Heydər Əliyevin bu sahədəki xidmətlərini, onun "Bir millət, iki dövlət" siyasətinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi sayəsində dost və qardaş ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu məmnunluqla xatırladı.

Azərbaycanda mövcud olan sabitliyin əhəmiyyətini xüsusi qeyd edən nazir bildirib ki, asayişin və təhlükəsizliyin etibarlı qorunması vətəndaşlarımızın, xarici investorların, o cümlədən türkiyəli iş adamlarının ölkəmizin iqtisadiyyatına sərmayə qoymalarına və əmin-amanlıq şəraitində yaşayıb fəaliyyət göstərmələrinə əlverişli şərait yaradıb.

Nazir Azərbaycan Polisinin və DİN-in Daxili Qoşunlarının respublikada ictimai asayişin qorunmasında, cinayətkarlıqla mübarizədə əldə etdiyi müsbət nəticələri də nəzərə çatdıraraq fəaliyyətin təkmilləşdirilməsində Türkiyə Daxili İşlər Nazirliyinin, o cümlədən Jandarm Qüvvələrinin xüsusi rolunu və xidmətlərini məmnunluqla vurğulayıb və cənab Ali Yerlikayanın şəxsinə Türkiyə Daxili İşlər Nazirliyinin, o cümlədən Jandarm Qüvvələrinin rəhbərliyinə təşəkkür edib.

Nazir Ali Yerlikayanın Azərbaycana ilk rəsmi səfərinin əlaqələrimizin inkişafına və dərinləşməsinə də müsbət təsir göstərəcəyinə əmin olduğunu bildirdi.

Səmimi qəbula, ətraflı məlumata və qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildiren Türkiyənin daxili işlər naziri respublikamıza səfərindən, dost və qardaş ölkələrimizin bölgədə əmin-amanlığa və sabitliyin yaradılmasına ciddi əngəl olan global problemlərə, o cümlədən mütəşəkkil cinayətkarlığın bütün təzahürlərinə qarşı hər zaman vahid mövqedən və birgə səylərlə çıxış etmələrindən, Azərbaycanın sürətli inkişafından, ölkəmizdə yaradılmış sabitlikdən məmnunluğunu ifadə edib.

O, həmçinin iki ölkənin müvafiq orqanları arasında ki faydalı işbirliyini yüksək qiymətləndirib, əlaqələrin inkişafı üçün bundan sonra da səylərini əsirgəməyəcəklərini, əməkdaşlığın, təcrübə mübadiləsinin xalqlarımızın və ölkələrimizin mənafələrinə xidmət etdiyini vurğulayıb.

Dostluq və mehribanlıq şəraitində keçən görüşdə tərəfləri maraqlandıran bir sıra məsələlər müzakirə olunub.

Elçin Əmirbəyov: "Azərbaycan separatçı qurumu hazırkı humanitar problemdə yeganə cavabdeh tərəf kimi görür"

Ermanın Azərbaycanı bütün mümkün günahlarda ittiham etmək və yerdəki humanitar çətinliklərlə manipulyasiya etmək məqsədilə dünya miqyasında Azərbaycana qarşı başladığı kampaniya regionda status-kvonu möhkəmləndirmək, sülh prosesində iştirakını imitasiya etmək məqsədi daşıyan taktiki addımdır.

APA xəbər verir ki, bunu **Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov** "Deutsche Welle"yə müsahibəsində deyib.

O qeyd edib ki, Ermənistan sülh prosesində irəliləyişin olmamasının bütün günahını Azərbaycanın üzərinə atmağa çalışır.

"Azərbaycan dəfələrlə öz xoşməramlılığını və sülh prosesini irəlilətmək üçün səmimi istəyini sü-

but edib. Ermənistan sülh sazişinin layihəsini biz təklif etmişik, kommunikasiya xətlərinin yenidən açılması və dövlət sərhədlərinin delimitasiyasından danışmağı təklif edən də bizik".

Prezidentin köməkçisi qeyd edib ki, Azərbaycan dövləti suveren ərazilərindəki separatçı qurumu hazırkı humanitar problemdə yeganə cavabdeh tərəf kimi görür.

"Çünki onlar Azərbay-

canı əhalini aclıqdan əziyyət çəkməkdə günahlandıraraq hər şeyi ağ-qara rəngdə təsvir etməyə çalışırlar, lakin eyni zamanda kompromis üçün hər hansı təklifi, digər yollarla bütün humanitar ehtiyacların, qidanın çatdırılmasını rədd edirlər. Onlar bütün humanitar yardımı, o cümlədən ərzağı başqa yollarla gətirmək üçün Azərbaycanın təklif etdiyi, hər bir maraqlı tərəfin dəstəklədiyi yolları bağlayıblar. Beləliklə, əgər əhalinin humanitar yardıma və ya qidaya ehtiyacı varsa, bunu həyata həll yollarını rədd edərək kiməsə sübut edə bilməzlər", - o deyib.

Prezidentin köməkçisi: "Türkiyə-İsrail əlaqələrini üçtərəfli formatda inkişaf etdirməkdən şad olardıq"

"Türkiyə-İsrail əlaqələrini üçtərəfli formatda inkişaf etdirməkdən şad olardıq"

APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev İsrailin "i24news" telekanalına müsahibəsində deyib.

O qeyd edib ki, Azərbaycan Türkiyə və İsrail arasında əlaqələrin inkişafından məmnundur:

"Biz dostlarımızın da öz aralarında dost olmasını istərdik. Azərbaycan İsrail və Türkiyə arasında dostluq və qarşılıqlı anlaşmanı görməkdən məmnundur və ehtimal ki, üçtərəfli formatda iki ölkə arasında kommunikasiyanı daha da inkişaf etdirməkdən çox şad olardıq".

Cozpe Borrel Gürcüstana səfər edib

Avropa İttifaqının (AI) Xarici siyasət və Təhlükəsizlik məsələləri üzrə Ali Nümayəndəsi Cozpe Borrel Gürcüstana səfərə gəlib.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, ali nümayəndənin Tiflisə səfəri çərçivəsində Gürcüstanın Avrointegrasiya yolu, həmçinin daha geniş xarici siyasət və regional məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparılıcaq.

Borrel səfər çərçivəsində prezident Salome Zurabişvili tərəfindən qəbul ediləcək. O, həmçinin baş nazir İrakli Qaribaşvili ilə də görüşəcək və tərəflər görüşdən sonra mətbuata birgə bəyanatla çıxış edəcəklər.

Səfər sentyabrın 8-dək davam edəcək.

ABŞ Rusiyaya qarşı sanksiyaları genişləndirib

ABŞ kibertəhlükəsizliklə bağlı sanksiyalar siyahısını genişləndirib.

APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, bu barədə ABŞ Maliyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, ABŞ-ın kibertəhlükəsizliklə bağlı sanksiyalar siyahısına Rusiyadan 11 fiziki şəxs daxil edilib.

AI-nin Monitoring Missiyası Azərbaycan-Ermənistan sərhədində patrul fəaliyyətini artırıb

Avropa İttifaqının Ermənistandakı Monitoring Missiyası Azərbaycan-Ermənistan sərhədində patrul fəaliyyətini artırıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə AI Monitoring Missiyası məlumat yayıb.

Bildirilib ki, AI Monitoring Missiyası hərbi vəziyyəti və hər hansı dəyişikliyi müşahidə etmək üçün Ermənistanın Qeqarkunik və Sünik vilayətlərinin Azərbaycanla sərhəd ərazilərində patrul fəaliyyətini artırıb.

"Biz regionda mövcudluğumuz vasitəsilə gərginliyin aradan qaldırılmasına və vəziyyətlə bağlı AI-nin qərəzsiz hesabatına töhfə verməyi hədəfləyirik", - Monitoring Missiyası vurğulayıb.

Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun Azərbaycan və Ermənistan səfəri edəcəyinə dair məlumat yayılıb. APA xəbər verir ki, bu barədə erməni teleqram kanalları məlumat yayıb. Məlumatla görə, səfər sentyabrın 9-10-na nəzərdə tutulur. Makron əvvəl Ermənistan, sonra Azərbaycana səfər edəcək. Səfər barədə hələlik rəsmi məlumat açıqlanmayıb. Səfərin baş tutub-tutmayacağı ilə bağlı Fransanın öz rəsmi dairələrində də yekdil qərar yoxdur.

Makronun Cənubi Qafqaza səfər müəmması -

Bakiya hansı üz və təkliflə gələ bilər...

Əhəd Məmmədli: "Erməniləri sakitləşdirmək üçün böyük "bacıları" səfərə gələcək"

Niyaməddin Orduxanlı: "Makron ermənilərə sevgisini göstərmək istəyirsə..."

Aqşin Kərimov: "Makron regiona ayaq bassa da..."

Fransa səfirliyi isə bu həftə Prezident Emmanuel Makronun Azərbaycana səfəri ilə bağlı xəbərləri şayiə adlandırıb.

Bu barədə "Report" Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinə istinadla məlumat verilib.

Daha əvvəl, "Alpha News" öz mənbələrinə istinadən xəbər yayıb ki, E.Makron həftə sonu Ermənistan və Azərbaycana səfər edə bilər və guya səfər sentyabrın 9-10-na planlaşdırılıbmış.

"İrəvandan sonra Fransa dövlət başçısının Bakiya səfər edəcəyi barədə də məlumat var", - "Alpha News" iddia etmişdi.

Banqladeş Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, E.Makronun sentyabrın 10-da bu ölkəyə səfəri planlaşdırılır. Fransa prezidenti Banqladeşə səfərindən əvvəl G20 sammitində iştirak etmək üçün Hindistana yollanacaq.

Bir sıra ekspertlər bildirir ki, Makron bu həftə olmasa da, yaxın zamanda regiona səfər edə bilər.

Maraqlıdır, Fransa Ermənistanı və Qarabağdakı separatçıları dialoqa gəlməyə imkan vermədiyi, qızışdırıcı mövqe tutduğu bir

vaxtda Makron Cənubi Qafqaza hansı üz və təkliflə gəlir? Fransa prezidentinin bölgəyə, Azərbaycana gəlişi nəyisə dəyişə bilirmi? Ümumiyyətlə, bu səfərdə aydınlaşa bilirmi ki, Fransanın bu pozucu, şantajçı mövqedə dayanmasının səbəbləri nədir və nə istəyirlər?

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli bildirdi ki, Azərbaycan hərbi hissələrinin Ermənistanla şərti dövlət sərhədində cəmləşməsi bədnam qonşularımızı bərk qorxudub: "Ola bilsin onları sakitləşdirmək üçün böyük "bacıları" səfərə gələcək. Həm də ola bilsin Makron düşünür ki, bu səfərlə Azərbaycan Ordusunun qarşısını ala biləcək. Yəni biz İrəvanda Makronu görəndən sonra dayanacağıq. Və yaxud Makronun Bakiya səfəri Azərbaycanı nədənsə çəkindirəcək. Ermənilər elə düşünürsə, səhv edirlər. Fransa prezidentinin regiona səfəri uzaq baş olacaqları təxirə sala bilər, amma olacaqların qarşısını ala bilməz. Azərbaycan-Fransa münasibətlərinə gəldikdə isə Emmanu-

elin Bakı səfəri yumşalmağa doğru addım ola bilər. Görünür, Fransa Azərbaycanla körpülərin tam yandırılmasını istəmir, ona görə də bu yöndə söylərini artırır. Azərbaycan-Fransa münasibətlərinin tam normallaşması Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin həllindən keçir. Bu olmayana qədər hansısa Azərbaycan-Fransa tərəfdaşlığından söz belə gedə bilməz".

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı isə qeyd etdi ki, Makronun Azərbaycana və Ermənistanla səfəri ancaq və ancaq ermənilərin xeyri üçün nəzərdə tutulub: "Bu gün Makron erməni-dən çox ermənidir! Bir-mənalı şəkildə bütün beynəlxalq hüquqa zidd olaraq Fransa Ermənistanı dəstək nümayiş etdirir. Azərbaycan cəmiyyəti Makrona nəinki inanmır, hətta onu görmək belə istəmir, inanmır. Çünki Fransa Ermənistanı və Qarabağdakı separatçıları himayə edir. Özlərinin əlində vasitə kimi istifadə edir. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin baş tutmamasının

əsas səbəbkarlarından birincisi elə Makrondur, Fransadır. Qarabağda yaşayan erməniləri qızışdıran bir dövlətin başçı-sından gözləntilərimiz ola da bilməz. Özləri bu imici qazanıb. Makron ermənilərə sevgisini göstərmək istəyirsə, Fransada yaşayan ermənilərə ikinci dövlət qurmağa icazə versin və gedəndə özü ilə bərabər separatçı erməniləri də aparsın. Onlar unutmamalıdır ki, Azərbaycan dövləti heç zaman imkan verməyəcək ki, Azərbaycan ərazisində ikinci bir erməni "dövləti" qurulsun! Bunu Makron qulağına sırğa edib taxsın. Fransanın bu pozucu, şantajçı mövqedə dayanmasının əsas səbəbi Fransada yaşayan güclü erməni lobbilərinin əlin-də oyuncaq olmasıdır. Erməni lobbiləri bunu bacara bilsinlər".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimov hesab edir ki, Makronun bu səfəri reallaşdırıb-reallaşdırma-sından asılı olmayaraq, ölkəsinin xarici siyasəti dəyişməyəcək: "Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun Cənubi Qafqaz regionuna səfəri

Prezidentin köməkçisi: "İran tərəfindən müsbət mesajlar alırıq"

"Azərbaycanın müstəqil xarici siyasəti var və beləliklə, Azərbaycan özü öz dostlarını seçir. Dostluq və xüsusilə İsrail ilə əməkdaşlıq həm Azərbaycan, həm də İsrail xalqlarının xeyrinədir".

APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev İsrailin "i24news" telekanalına müsahibəsində deyib.

Hikmət Hacıyev bildirib ki, xarici siyasət və ikitərəfli əməkdaşlıq nə eksklüziv, nə də inklüziv prosesdir.

O qeyd edib ki, Azərbaycan-İsrail əməkdaşlığı hər hansı üçüncü ölkəyə qarşı deyil: "Bu dostluq hər iki ölkənin və xalqlarımızın xeyri üçündür. Bu dostluğun həm də tarixi əsası var. Bu, unudulmamalıdır və bu tarixi əlaqələr münasibətlərimizin daha da çiçəklənməsinin davamına xidmət edəcək. Bu, heç kimə qarşı deyil".

İranla münasibətlər barədə danışan Hikmət Hacıyev bildirib ki, İran Azərbaycanla qonşudur: "Azərbaycanın siyasəti ondan ibarətdir ki, qonşularla stabil və qarşılıqlı səmərəli münasibətlər həmişə yaxşıdır. Bu, Azərbaycanın siyasətidir. Azərbaycan və İran arasında anlaşılmazlıq və yanlış kommunikasiyanın olduğu zamanlar olub. Lakin diplomatik kanallar vasitəsilə, dialoqla bunu həll etməyə çalışırıq. Həmçinin İran tərəfindən müsbət mesajlar alırıq. Səhifəni çevirmək, əməkdaşlıq üçün müsbət atmosfer yaratmaq üçün diplomatik formatda iranlı həmkarlarımızla işləyirik".

ilə bağlı məlumatların təsdiqi olmasa da, ümumilikdə Parisin maraqları kontekstində inkişaf etdiyini görürük. Yeni Makron regiona ayaq bassa da, bəsləməsi də, Fransanın xarici siyasətinin koordinatlarında ciddi dəyişiklik gözlənilmir. Əksinə, Fransa global oyunçu kimi özünü göstərməli vitrinlərə qoyub siyasətini daha da radikallaşdırmağı, hər regiona öz müstəmləkəçi subyekti kimi baxmağı davam etdirməyi qarşısına məqsəd qoyub. Afrikadan sürətlə qovulma planına məruz qalan, global sferada açıq-gizli şəkildə ABŞ-Böyük Britaniya müttəfiqliyi tərəfindən sıxışdırılan Fransanın stabil konstruktiv mövqeyə köklənəcəyi ehtimalı azdır. Fransa, sadəcə olaraq, itirdiklərinin və ya itirəcək-lərinin kompensasiyasını axtarır - Cənubi Qafqaz bu baxımdan Paris üçün yağlı tikədir. Fransanın Azərbaycan və Ermənistanla yanaşmaları ilə ya-

naşı Gürcüstanla bağlı da strategiyasını itiləşdirəcəyi qənaəti yaranır. Artıq hökumətindən icazəsiz Avropa turnesinə çıxan Gürcüstan Prezidenti Salome Zurbaxşvili Emmanuel Makronla da görüşüb. Mümkündür ki, Makron Gürcüstanın Qərbə inteqrasiya prosesini Fransanın əlində monopolizasiya etməyə çalışsın. Fransanın Cənubi Qafqaz siyasətindəki aktivləşmənin global və regional səbəbləri mövcuddur, məncə Parisin daha çox Böyük Britaniya və ABŞ ilə rəqabətinə diqqət etmək lazımdır. Rusiya və İran isə Fransanın həm rəqibi, həm də sövdələşə biləcəyi dövlətlərdir. Bunun səbəbi Fransanın kollektiv Qərb maraqlarından deyil, özünəməxsus strategiyadan çıxış etməsidir, hərçənd ki, Parisin regionda aktivləşməsinin qarşısını da alan hərəkətililik az deyil".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Hazırda Ermənistan və onun havadarları Azərbaycan-dan haqsız olaraq tələb edirlər ki, Laçın yolu ilə Xankəndidəki ermənilərə yüklərin daşınması üçün sərbəst gediş-gəliş verilsin. Azərbaycan isə haqlı olaraq bildirir ki, bu, onun suverenliyinə, konstitusiyasına ziddir və alternativ, qanuni olaraq Ağdam-Xankəndi ilə yüklər daşına bilər.

Ancaq yenə də “Laçın dəhlizi” kimi absurd iddialar səngimir.

Bir çox təhlilçilər bu iddianın qarşılığında Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikasına Qafan və Gorusdan keçməklə, maneəsiz, yoxlasız olaraq yüklərin daşınması tələbini qoymasını məntiqli və lazımlı hesab edir. Əgər buna şərait yaradılmazsa, o zaman Azərbaycana qarşı Laçın yolu ilə bağlı tələblər sıfırlanmış ola bilər. Və bunun bizim verəcəyimiz ən gözəl cavab olacağı bildirilir. Azərbaycan bu aksiyaya başlamalıdır? Naxçıvana doğru maşınları Gorus və Qafan yoluna aparıb keçid tələbi ilə sürsək, hansı effekti verər?

Siyasi sərhəci Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, belə məsələlərin müzakirəsi zamanı fundamental təməl prinsiplərinə və anlayışlara diqqət etmək lazımdır. Ekspert hesab edir ki, heç bir halda iki yolu eyniləşdirmək olmaz: “Hazırda rus sülhməramlıların mövcud olduğu ərazilər Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq səviyyədə tanınmış əraziləridir. Bu əraziyə daxil olan hər hansı yol Azərbaycanın ərazisindən keçir. Naxçıvan isə Azərbaycanın eksklavıdır. Buna yol Ermənistandan keçir. Bu kontekstdən yanaşdıqda məsələnin qoyuluşunu hüquqi cəhətdən yanlış hesab ed-

rəm. Biz heç zaman ərazimizdə olan yolu beynəlxalq marşrut kimi təqdim edə bilmərik. Zəngəzur dəhlizi beynəlxalq marşrutdur. Məsələyə digər baxış bucağından yanaşsaq, Naxçıvan uzun illərdir blokada şəraitində yaşayır. Naxçıvan Respublikasının əhalisinin də maneəsiz fəaliyyətinə şərait yaratmaq lazımdır. Bu mövzu müzakirə predmeti olmamalıdır, çünki Ermənistan bununla bağlı özünə öhdəlik götürüb. 10 noyabr bəyannaməsində açıq şəkildə qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə Naxçıvan arasında maneəsiz hərəkət təşkil edilməlidir”.

Cənubi Qafqaz Araşdırmalar Mərkəzinin direktor müavini Fuad Cıraqov xatırladı ki, Ermənistan tərəfi beynəlxalq səviyyədə Azərbaycana qarşı Laçın yolunun açılması ilə bağlı apardığı təbliğatda 10 noyabr Üçtərəfli Bəyannaməsinə istinad edir. Politoloq Ermənistan tərəfinin qərəzli yanaşmasına diqqət çəkərək qeyd etdi ki, həmin bəyannamədə Azərbaycanın qərb bölgəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına “maneəsiz” yolun verilməsi nəzərdə tutulsa da, qarşı tərəf bu tələbin olmasını xatırlamaq istəmir: “Laçın yolunun açılması əvəzində “maneəsiz” yolun necə olması ilə bağlı heç nə təklif etmir. Əksinə, Ermənistan birmənalı şəkildə Naxçıvana gedəcək yolda bu ölkənin göm-

Naxçıvana Qafan və Gorusdan yüklərin daşınması tələbi - aksiya başlasınmı...

Politoloq: “10 noyabr bəyannaməsində açıq şəkildə qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə Naxçıvan arasında maneəsiz hərəkət təşkil edilməlidir”

rüyünün, sərhəd xidmətinin və hüquq-mühafizə orqanlarının olmasını tələb edir. Eyni zamanda Laçın yolunun əbədi olaraq

eksterritorial, yeni Azərbaycanın suverenliyindən kənarda olmasını da tələb edir. Çox həyasız yanaşmadı. Laçın yolu ilə və ya on-

ların təbiri, “Laçın dəhlizi” ilə bağlı “maneəsiz” tələbi yoxdur. Eyni zamanda Azərbaycan ərazisində Rusiya sülhməramlıları

nın və silahlı qüvvələrinin xidmət müddəti 5 ildir. Naxçıvana getməli olan “maneəsiz” yolla bağlı isə zaman məhdudiyyəti yoxdur. Bu qarşılıqlı iddialardan çıxmaq üçün ilk dəfə çıxış yolu kimi Avropa Şurasının Prezidenti Şarl Mişel tərəfindən 2021-ci ilin dekabrında “güzgü prinsipi” və “nəqliyyat yolları üzərində ölkələrin suveren hüquqları” olması prinsipi təklif edildi. Bu tam olaraq beynəlxalq hüquqa əsaslanan yanaşmadır. Ona görə də hesab edirəm ki, Naxçıvana getməli olan maşınları aparıb Gorusa aparmaq yaxşı fikirdir. Naxçıvan da artıq 30 ildən çoxdur blokada, əhali blokadadan çox əziyyət çəkib və hələ də əziyyət çəkir. Ona görə də Naxçıvan məsələsinin global miqyasda qaldırılması çox faydalı olardı”.

□ Nigar Həsənlı, “Yeni Müsavat”

Niyə hərbi kolonu və hərbiçiləri çəkib yaymaq olmaz - məsuliyyət və cəza

“Xüsusi proqram var ki, foto və yaxud videonun harada çəkildiyi aşkar oluna bilər”

Müharibə və dinc dövrdə dövlətin hərbi və qorunan sirləri var və hər bir vətəndaşın buna əməl etməsi lazımdır. 44 günlük müharibə dövründə buna dair xeyli izahat işləri aparıldı və cəmiyyətdə bu yöndə nəzakətli xeyli artmışdı.

Son vaxtlar şahidi oluruq ki, bu məsələdə yenə bir xaos var. Bir çox insanlar elə bilir ki, müharibə dövrü deyilsə, hərbi kolonu, hərbiçilərin hərəkəti və dislokasiya yerini əks etdirən görüntüləri yaymaq olar. Ancaq belə deyil: bu bütün vaxtlarda qadağandır.

Sosial şəbəkələrdə Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri ilə bağlı videomateriallar yaymaq ciddi hüquqi məsuliyyət yaradır. Bunu Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti bəyan edib. Sitat: “Son günlər “Telegram” kanallarının Ermənistan xüsusi xidmət orqanları ilə əlaqəli olan segmentində Azərbaycan Ordusunun hərbi birləşmələri, onların dislokasiyası, yerləşmələri, döyüş və səfərbərlik hazırlığı, silahları, hərbi texnikası ilə bağlı videokadrların çəkilib sosial şəbəkələr vasitəsilə yayılmasına təhrik edən çağırışlar yer almaqdadır. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən bu kimi hallar nəzarətə götürülmüşdür və

analoji hərəkətləri etməyə təşəbbüs göstərən şəxslər barəsində zəruri tədbirlərin görülməsi təmin ediləcəkdir.

Bildiririk ki, ölkəmizin milli təhlükəsizliyinə və müdafiə qabiliyyətinə ciddi ziyan vuran, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinə aid və dövlət sirri təşkil edən məlumatları özündə ehtiva edən videoçəkilişləri apararaq yaymaq qətiyyən yolverilməzdir və vətəndaşları belə əməlləri etməkdən

çəkinməyə çağırırıq.

Eyni zamanda vurğulayırıq ki, qeyd olunan hüquqa-zidd hərəkətlərə qəsdən yol verilməsi dövlət sirrini yayma, bəzi hallarda isə dövlətə xəyanət cinayət əməllərinin törədilməsi şübhəsi üzrə araşdırma predmeti kimi çıxış edir və müvafiq hüquqi məsuliyyət tədbirlərinə səbəb olur”.

Bəs konkret olaraq hansı materialları çəkmək, yaymaq olmaz? Bunun hansı ağır nəti-

cələri ola bilər?

Mövzu ilə bağlı Əməkdar jurnalisti, siyasi ekspert Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”-a danışdı: “Azərbaycan Ordusunun, Silahlı Qüvvələrinin hər hansı bir kontingentinin hərəkətinin çəkib video və ya fotosunu çəkib, paylaşmaq olmaz. Sağlam düşüncəli hər kəs bunu dərk edir və bunun üçün xüsusi maarifləndirməyə ehtiyac yoxdur. Üstəlik, bu haqda kifayət qədər maarifləndirilmə aparılıb.

Məlum olduğu kimi, bu kimi materiallar daha çox sosial şəbəkələrdə, xüsusən “TikTok” platformasında yayılır. Hesab etmirəm ki, bu platformada olan insanlar, bu cür videoların, fotoğrafların çəkilib, yayılmasının üzgün olmadığını, qanunazidd olduğunu, Azərbaycan Ordusunun ayrı-ayrı qüvvələrinin zərbə qarşısında qoyduğunu başa düşmürlər, əksinə, çox gözəl başa düşürlər. Bəziləri bunu məqsədyönlü şəkildə, digərləri isə məsuliyyətsizlikdən və yaxud daha çox izləyici toplamaq üçün edir. Həminin cəzası kifayət qədər ağır olmalı, onlara qarşı konkret cəza mexanizmləri işə salınmalıdır ki, məsuliyyəti dərk etsinlər”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli də mövzu ilə bağlı danışdı. Ekspert qeyd edib ki, bu məsələyə bir neçə aspektdən yanaşılmalıdır: “Düşünürəm ki, bu kimi məsələlərdə ilk növbədə birinci hərbi strukturların özləri bu məsələlərə diqqətlə yanaşmalı, tabeliklərində olan şəxsi heyətə android telefonla bu kimi çəkilişlər etməyi qadağan etməlidir.

Bununla bağlı 2015-ci ildən başlayaraq, həm maarifləndirici, həm də inzibati tədbirlər həyata keçirilir. Hətta bununla bağlı bir neçə hərbi qulluqçular xidmətdən kənarlaşdırılıblar. Məsələn, belə bir fakt 2020-ci ilin avqust ayında erməni kəşfiyyatçıların saxlanılması zamanı baş vermişdi.

Yeni ilk növbədə vətəndaşlara müraciət edən qurumlar xüsusən də Müdafiə Nazirliyi bu məsələdə problemi birinci özündə həll etməlidir. Həmçinin Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin vəzifə

sələ ilə bağlı məlumatlandırın.

Amma məlum məsələdir ki, indi 21-ci əsrdir, yeni indi kiminsə əlindən telefon almaq mümkün deyil. Məsələn, tutaq ki, kiməsə Kürdəmirdən hansısa hərbi kor-tec keçən zaman onu fotosunu, ya da videosunu çəkir. Bu çəkilişin qarşısını almaq üçün müxtəlif üsullar var. Belə ki, ya video çəkib paylaşan insanları məsuliyyətə cəlb edib, 1 ildən 3 ilədək həbs cəzası vermək, hansı ki, bu üsul sovet dövründə mövcud idi və yaxud da həmin kortecdə gedən ağır texnikaları elə maskalamalıdır ki, kənardan onun nə olduğu bilinməsin. Yeni məsələlər əslində bu qədər sadədir, sadəcə olaraq, bunu qəlizləşdirən amillər var”.

“Bu cür çəkilişlər, paylaşmalar hansı ağır nəticələrə gətirib çıxara bilər?” sualına isə ekspert bu cür cavab verdi: “Məsələn, müharibə dövründə belə bir məlumat yayılmışdı ki, Azərbaycan Ordusunun tanınmış hərbiçilərindən biri, Milli Qəhrəman Şükür Həmidovla bağlı bir foto yayıldıqdan sonra az sonra düşmən həmin yeri müəyyənləşdirib, artilleriya zərbəsi endirmişdi və Milli Qəhrəmanımız şəhid olmuşdu. Məlum olduğu kimi, xüsusi proqram var ki, foto və yaxud videonun harada çəkildiyi aşkar oluna bilər. Düşmən kəşfiyyatı da ordumuzda olan hər bir hərbiçimizin kimliyi, nə işlə məşğul olması, yeri-yurdu ilə bağlı informasiya toplayır. Ona görə də həm Azərbaycan Ordusunun hərbiçilərinə, həm də mülki vətəndaşlara müraciətim budur ki, düşmən kəşfiyyatı üçün çətin və əziyyətli olan bu proseduru asanlaşdırmasınlar”.

□ Xalidə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə telefon zəngində Ağdam-Xankəndi və Laçın-Xankəndi yollarının açılması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıb.

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, Ermənistan və onun Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaratdığı və dəstəkləməkdə davam etdiyi qondarma separatist rejim Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasına qərəzli şəkildə imkan vermə və bu yoldan istifadənin qarşısının alınması üçün süni maneə və əngəllər yaradır. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin xətti ilə bu yolla yüklərin daşınması barədə əldə olunmuş ilkin razılaşmadan imtina edir. Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, Ağdam-Xankəndi yolundan istifadədən bu formada

Blinkenin Əliyevə zənginin pərdəarxası - müharibə riski, separatçılar, Ağdam yolu və...

Analitiklərin fikrincə, danışıqlar prosesi dondurulanda hərbi əməliyyatlar riski artır, ABŞ dövlət katibinin zəngi bu təhlükənin qarşısını almaq üçün önəm daşıyır - təhlil

ra Cəmiyyətinin xətti ilə həmin əraziyə ərzaq yüklərinin çatdırıldığını, lakin qanunsuz separatist rejimin bundan imtina etdiyini bildirib. Prezident Azərbaycanın Qarabağın erməni əhalisinin nümayəndələrinin reintegrasiya məsələləri ilə bağlı müzakirələrin aparılması üçün paytaxt Bakıya və ölkəmizin digər şəhərlərinə

proseslərə hansısa formada müdaxilə etməyi məqsəduyğun sayır. Bütövlükdə Blinkenin məhz indiki məqamda Azərbaycan Prezidentinə zəng etməsi hansı mənanı kəsb edir? Məqsədi konkret nə idi?

Bölgədə təhlükəsizliyə əsl hədənin Ermənistan tərəfindən hərbi-siyasi təxribatların davam etməsi, Azərbaycanın

əməliyyatlar riski artır. Blinkenin zəngi bu təhlükənin qarşısını almaq üçün önəm daşıyır. İkincisi, Azərbaycan əleyhinə bir qara piar kampaniyası aparılır, guya Qarabağ ermənilərini blokadada saxlamışdır. Lakin Bakının mövqeyi birmənalıdır və bu yanaşma Blinkenin də diqqətinə çatdırıldı. Yəni Ağdam-Xankəndi yolu açılmalı-

imtina etmək siyasi manipulyasiyadır və həmin ərazidə guya humanitar, yaxud qida böhranının yaşandığını iddia etmək üçün məqsədyönlü yalandır. Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasından sonra Azərbaycanın gömrük və sərhəd-nəzarət rejimi qaydaları tətbiq edilməklə Laçın-Xankəndi yolu açıla bilər. Prezident Əliyev vurğulayıb ki, dövlət tərəfindən separatizmin bütün təzahürləri qəbul olunmazdır.

Prezident onu da qeyd edib ki, Azərbaycan tərəfi ilə razılaşdırmadan Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın Laçın sərhəd-keçid məntəqəsinin qarşısına humanitar təyinatlı olduğunu iddia etdikləri yüklərin gətirilməsi Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaqdır, ölkəmizin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə hörmətsizlikdir. Azərbaycan Prezidenti Ermənistanın bu kimi siyasətinin sülh müqaviləsi üzrə danışıqlara ciddi zərər vurduğunu bildirib. Dövlət başçısı Azərbaycan Qızıl Aypa-

dəvət edilməsinə baxmayaraq, onların bundan imtina etdiklərini xatırladıb.

ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken sülh müqaviləsinin imzalanması və Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində söylədiyi bundan sonra da davam etdirəcəklərini bildirib, Bakı ilə Xankəndi arasında birbaşa təmasları dəstəklədiklərini vurğulayıb. Cənubi Qafqazda vəziyyətin kifayət qədər mürəkkəbləşdiyi bir vaxtda Blinkenin Prezident İlham Əliyevə zəngi bir neçə istiqamətdən şərh edilə bilər: birinci versiya odur ki, ABŞ onun da iştirakı ilə həyata keçirilən sülh prosesinin tamamilə pozulmaması üçün səylər göstərir. İkinci ehtimal odur ki, yaranmış vəziyyətdə Amerika Rusiyanın dövrüyyəyə girməməsinə maraqlıdır və buna görə də təşəbbüskarlığını artırmağa çalışır. Digər bir variant odur ki, Amerika Azərbaycanın səbrinin tükəndiyinin fərqindədir və buna görə

ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı baş nazir daxil olmaqla, Ermənistan tərəfinin davam edən iddiaları, öhdəliklərə zidd olaraq Azərbaycan ərazilərindən hələ də çıxarılmayan erməni silahlı qüvvələri olduğu hər kəsə məlumdur. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın hökumət iclasında çıxışı zamanı səsləndirdiyi iddialara dair şərhində deyilir. "Bölgədə sülh və təhlükəsizliyin bərqərar olması üçün Ermənistan tərəfi Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməli, hərbi və siyasi təxribatlara son qoymalı, sülh müqaviləsi danışıqlar prosesinin uğurla nəticələnməsi istiqamətində tövsiyə edilən maneçilikləri dayandırmalıdır", - məlumatda vurğulanıb.

Politoloq Murad Sadəddinov "Yeni Müsavat"a dedi ki, Qarabağ hadisələri qaynar mərhələyə keçib: "Bu baxımdan, Blinkenin Azərbaycana zəngi əhəmiyyətli idi. Ümumən danışıqlar prosesi dondurulanda hərbi

dir. Digər məsələ isə ABŞ-in Cənubi Qafqazda danışıqlar prosesində moderatorluğunu davam etdirmək niyyətindən irəli gəlir".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin mətbuat katibi, siyasi ekspert Əziz Əlibəyli söylədi ki, ABŞ Ermənistanla birgə hərbi təlimlərə başlayır, Azərbaycanın buna adekvat cavabı var, lakin bu mövqe heç bir halda Amerikaya qarşı deyil. Ə.Əlibəyli hesab edir ki, bütün hallarda bu təlimlər bir sıra maraqlara və regiondakı təhlükəsizliyə zərərli deyil. "Azərbaycan önəmli addımlar atmaqdadır. Ona görə də Birləşmiş Ştatlar prosesi izləyir. İkinci məsələ isə moderatorluq baxımdan Vaşinqtonun bir vizionunun olmasıdır, onu qorumağa məcburdurlar. Üçüncü amil isə bölgədə ciddi vəziyyətin yaranmasıdır. Hər an müharibə baş verə bilər, Rusiya ilə ciddi konfliktə gedən Ermənistan həm Avropa Birliyinə, həm NATO-ya qəbul edilməklə bağlı kulis açıqlamala-

“Azərsilah” Müdafiə Sənayesi Holdingi” yaradılır - Prezidentdən mühüm fərman

Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində "Azərsilah" Müdafiə Sənayesi Holdingi"ni Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılır. Musavat.com-un məlumatına görə, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Fərman imzalayıb.

Sənədə görə, QSC silah istehsalının, ixracının, satışının təşkilini həyata keçirir, tabeliyində olan hüquqi şəxslərin vahid prinsiplər əsasında idarə edilməsi, fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, onların maliyyə sabitliyinin və dayanıqlılığının yaxşılaşdırılması sahəsində işləri yerinə yetirəcək.

Cəmiyyətin fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirmək üçün sədr də daxil olmaqla, 3 üzvdən ibarət Müşahidə Şurası yaradılacaq. Cəmiyyətin fəaliyyətinə cari rəhbərliyi baş direktor həyata keçirəcək.

Fərmanla Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində olan "İqlim Elmi-İstehsalat Müəssisəsi" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti və "Sənayecihaz" Elmi-İstehsalat Müəssisəsi Cəmiyyətin tabeliyinə verilir.

rını global ictimaiyyətə yönləndirir, üstəlik, ABŞ cəmiyyəti üzərində böyük erməni təsiri var. Ümumiyyətlə, təkcə Amerika deyil, bir sıra Qərb ölkələri regiondakı məsələlərə reaksiya vermək məcburiyyətindədir. Ən önəmlisi budur ki, Blinkenin zənginin alt qatı hərbi əməliyyatlarla bağlı məqsədin olub-olmadığına aydınlıq gətirmək idi. Heç şübhə yoxdur ki, burada vacib nüanslardan biri Azərbaycan əleyhinə rıçağın xatırladılması idi. Yəni burada enerji siyasəti və sanksiyalarla bağlı müəyyən ipucları verilir. BMT-də və beynəlxalq təşkilatlarda addımların atılması ilə bağlı bəzi hədələr olur. Təbii ki, onların mövqeyidir, ancaq heç bir beynəlxalq hüquqi və legitim əsası yoxdur".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının sözlərinə görə, Əliyev Blinkenə izah edib ki, yalnız Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasından sonra Laçın-Xankəndi yolu açıla bilər, o da ancaq Azərbaycanın gömrük və sərhəd-nəzarət rejimi qaydaları tətbiq edilməklə: "Yeni Laçın yolundan daşınacaq yüklərə görə gömrük rüsumu ödəməli olacaqlar. Telefon danışıqlarında əsas diqqətçəkən məqam Əliyevin mövcud vəziyyətin yaranmasında separatçıların rolunu bir neçə dəfə vurğulamasıdır. Bu, Bakının separatçılara qarşı ata biləcəyi mümkün addımlardan öncə beynəlxalq ictimaiyyəti məlumatlandırması kimi də qəbul edilə bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Hikmət Hacıyev: “Ağdam-Xankəndi yolu Qarabağın erməni sakinlərinə reintegrasiya üçün bir imkandır”

Azərbaycanın strategiyası ondan ibarətdir ki artıq müharibə bitib və biz sülhü qazanmalıyıq, lakin təəssüflər olsun ki, Ermənistan tərəfi sülhü itirmək istiqamətində addımlar atır.

APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev İsrailin “i24news” telekanalına müsahibəsində deyib.

O, Azərbaycan tərəfinin sülhü itirməyə şans vermək istəmədiyini və Ermənistanla sülh təklif etdiyini vurğulayıb.

“Azərbaycan Ermənistanla sülh sazişi imzalamayı təklif edib ki, diplomatik çevrələrdə bunu bəzən Misir və İsrail arasındakı “Kamp-Devid” prosesi ilə müqayisə edirlər. Hansı ki, bu danışıqlar Yaxın Şərqi xəritəsini dəyişib. Biz ABŞ və digər ölkələrlə bu prosesi dəstəkləyir, eyni zamanda bu prosesin digər qatı olan Qarabağın Azərbaycanın iqtisadi, siyasi və sosial həyatına reintegrasiyası prosesini xatırladı- rıq”.

Hikmət Hacıyev həmin ərazilərdə Ermənistanla tabe olan və eyni zamanda bu ölkə tərəfindən maliyyələşdirilən və dəstəklənən separatçı qurum tərəfindən “boz zona”ların statusunun saxlanılmasına çalışdığını qeyd edib. O, Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasının üstünlüklərini qeyd edib.

“Biz deyirik ki, bir yol yaxşıdır, amma iki yol daha yaxşıdır. Azərbaycan yeni yollar tikir və bu, Qarabağ ermənilərinə Azərbaycanın digər hissələri ilə kommunikasiya qurmaq imkanı verir. Yeni söhbət iki yoldan gedir. Laçın yolu əsasən Ermənistan və Qarabağ arasında əlaqəyə imkan verir, lakin biz deyirik ki, digər Ağdam-Xankəndi yolu da var. Bu yol daha səmərəlidir və logistika və nəqliyyat baxımından daha çox imkanları var. Eyni zamanda bu yol Azərbaycanın bütün bazarlarına və qonşu ölkələrin bazarlarına birbaşa girişi təmin edir. Belə olan halda, Qarabağın erməni sakinlərinin həm Azərbaycanın daxili, həm də regional ölkələrlə daha yaxşı kommunikasiya qurmaq üçün şansları olacaq. Yeni bu, həm də reintegrasiya üçün bir imkandır”.

Prezidentin köməkçisi Ermənistan və onun maliyyələşdirdiyi separatçı qurumun yolun açılmasına maneə törətdiyini deyib.

“Onlar deyir biz “boz zona” olmasını, bu ərazilərdə hərbi birləşmələrimizin olmağını istəyirik. Onların ərazidə 10 minlik qanunsuz hərbi qrupu var. Onlar Azərbaycanın mülki əhalisini raketlərlə və digər hərbi silahlarla hədələyir. Onların artıq belə bir təcrübəsi olub. Lakin hər kəs başa düşməlidir ki suveren ölkə olan Azərbaycan artıq hərbi qruplaşma və silahlı qüvvələrə malik olan, eyni zamanda separatçı qurumun olduğu “biz zona”ya sahib olmağı qəbul edə bilməz. Problemin qaynağı budur. Çox təəssüf ki, biz Azərbaycana qarşı yeni stereotiplər dalğası və media və dezinformasiya kampaniyası görürük”, - Hikmət Hacıyev qeyd edib.

“Ermənistanla Azərbaycan arasında münafişənin həlli üçün son aylarda yaranmış imkanı itirməliyik”. Bu, Avropa İttifaqının Avropa Şurasındakı Nümayəndəliyinin bəyanatında bildirilib.

“Al Ermənistan və Azərbaycan arasında dialoqun asanlaşdırılmasına və regiondakı bütün xalqların rifahı naminə Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində səyləri dəstəkləməyə tam sa-

diqdir”.

Avropa İttifaqının məlum bəyanatında regiondakı son vəziyyətdən narahatlıq ifadə olunub. Qeyd olunub ki, iyunun 15-dən etibarən “Laçın dəhlizi” demək olar ki, təsadüfi tibbi evakuasiyalar istisna olmaqla bağlanıb.

Al Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin regiondakı fəaliyyətinə maneələr törədildiyinə görə təəssüflənir və humanitar yüklərin daşınması da daxil

Al-nin “yaranmış sülh imkanı” iddiası - itirən Ermənistandır

Deputat: “Avropa İttifaqı regionda silahlı toqquşmanın olmamasını, sülhün yaranmasını səmimi istəyirsə, Ermənistanla ciddi iş aparmalı, İrəvana təsir göstərməlidir”

olmaqla, hərəkətin bərpasına çağırış edir.

Bəyanatda deyilir ki, Al Azərbaycan hakimiyyətinin Ağdam şəhəri vasitəsilə malların tədarükünə hazır olduğunu qeyd alıb. Eyni zamanda Al qəti şəkildə inanır ki, “Laçın dəhlizi” açılmalıdır.

Al-nin bəyanatında Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhəd boyunca artan gərginlik də vurğulanıb.

“Atışma ilə bağlı insidentlər barədə demək olar ki, hər gün bildirilir. Biz bütün tərəfləri növbəti insidentlərin qarşısını almağa və dialoqa dair öhdəlik götürməyə çağırırıq.

Al-nin Ermənistandakı missiyası (EUMA) vəziyyəti yerində müşahidə etmək və hesabat vermək üçün Ermənistan və Azərbaycan arasındakı beynəlxalq sərhədin Ermənistan tərəfində patrul xidməti həyata keçirir. Missiyanın məqsədi münafişənin həllinə töhfə vermək və Ermənistan və Azərbaycan arasında inam və etimadın yaradılmasıdır”, - deyə vurğulanır.

Al-nin bəyanatında diqqətçəkən bir məqam da var: “Al Ermənistan və Azərbaycan arasında dialoqun asanlaşdırılmasına və regiondakı bütün xalqların rifahı naminə Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi səylərini dəstəkləməyə tam sadıqdır. Biz Ermənistanla Azərbaycan arasında münafişənin həlli üçün son aylarda yaranmış imkanı itirməliyik. Danışıqların davam etdirilməsi vacibdir”.

Söhbət hansı imkanın yaranmasından gedir?

Yeri gəlmişkən, bu arada rus sülhməramlılarının nəzarət zonasında qurulan qondarma qurumun oyuncaq “parlamentində” ikinci böyük qüvvə olan “Vahid Vətən Partiyası”nın lideri Samvel Babayan Azərbaycana yeni təkliflər verdiyini açıqlayıb.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, o, təkliflərini hansı kanallar vasitəsilə çatdırdığını və hansı cavabın alındığını açıqlamayıb.

Mövcud hakimiyyəti tənqid edən Samvel Babayan “Azatutyun” radiostansiyasının (“AzadlıqRadiosu”)nın Ermənistan bölməsi) efrində bu barədə danışır.

O, öz təkliflərini ümumi şəkildə təqdim edərək, 2 əsas mərhələni vurğulayıb: birincisi, Ermənistan və Azərbaycan arasında qarşılıqlı etimadın ol-
də olunması, ikincisi, münafi-

şənin siyasi həllinə keçid.

Babayanın sözlərinə görə, separatçılar içində böhranın həllinə 2 fərqli yanaşma var: “Biri İrəvanda hakimiyyətin dəyişdirilməsi naminə aqlıq da daxil olmaqla, mübarizəni davam etdirməyə çağırır, digəri isə dialoqa, kompromisə və qarşılıqlı etimadın bərpasına çalışır”.

Samvel Babayan Azərbaycanla təmaslarının təfərrüatlarını açıqlamasa da, separatçı qurumun da Bakı ilə gündəlik əlaqə saxladığını iddia edib.

Görünən budur ki, yaranmış imkan həqiqətən də mövcuddur, ancaq ortada bir fakt da var ki, Ermənistanda bu imkanı pozmaq istəyən qüvvələr kifayət qədər güclüdür və bunun nəticəsidir ki, son 1 ayda vəziyyət gərginləşməyə doğru gedir. Bütün hallarda yaranmış imkandan yararlanmamaq, gedişatı pozmaq, tənqiblər törətmək ermənilərə növbəti bələlər gətirəcək. Çünki Azərbaycan sülh gündəliyinə sadıqlığı ilə yanaşı, sonsuz səbr etmək niyyətində də deyil. Bu halda daha optimal variant Al-nin məhz Ermənistanla təzyiqləri gücləndirməsi ola bilər. Bu fürsəti də ermənilər qaçırsas, nə baş verəcək?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ermənistanla Azərbaycan liderləri arasında Avropa İttifaqının Prezidenti Şarl Mişelin təşəbbüsü ilə keçirilən görüşlər, sülh danışıqlarının aparılması, nəhayət, iki ölkənin sülh sazişinə yaxınlaşdığına ümid yaratmışdı. Bu istiqamətdə əhəmiyyətli məsafə qət edilmişdi. Ancaq təəssüf ki, Ermənistan hakimiyyəti Avropa İttifaqı platformasında danışıqların faktiki olaraq dayanması üçün qeyri-konstruktiv mövqe tutmağa

başladı. Son aylarda, xüsusən də son bir ayda rəsmi İrəvandan verilən bəyanatlar sülh prosesini faktiki olaraq dalana dirəmiş oldu. Ermənistan sülh danışıqlarını pozdu. Nəticədə bu gün sülhdən çox müharibədən danışılır. Ermənistan sülh istəmədiyini açıq şəkildə nümayiş etdirir. Paralel olaraq da Qarabağdakı separatçı rejimi qızışdırmaqla məşğuldur. İndi Avropa İttifaqının bəyanatında “Al Ermənistan və Azərbaycan arasında dialoqun asanlaşdırılmasına və regiondakı bütün xalqların rifahı naminə Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi səylərini dəstəkləməyə tam sadıqdır. Biz Ermənistanla Azərbaycan arasında münafişənin həlli üçün son aylarda yaranmış imkanı itirməliyik. Danışıqların davam etdirilməsi vacibdir” fikri Avropa İttifaqının da sülh sazişi üçün imkanlar yarandığını, lakin bu imkanların əldən verilmək üzrə olduğunu etiraf edir. Həmçinin bu bir çağırışdır. Lakin hesab edirik ki, Avropa İttifaqı yenə də hər şeyi öz adı ilə çağırır. Avropa İttifaqı bu çağırışı Ermənistanla ünvanlamalıdır. Çünki Şarl Mişelin vsaitçiliyi ilə aparılan sülh danışıqlarını Ermənistan pozub və pozur. Azərbaycan sülh sazişinin imzalanmasına hazır olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Ermənistan isə sülh sazişindən yayınmaq üçün ən müxtəlif bəhanələr irəli sürür, pozuculuq üçün qəbul edilməsi mümkün olmayan təkliflər və iddialarla çıxış edir. İrəvanın məqsədi sülh danışıqlarının ya sonsuza qədər uzadılması, ya da pozulmasıdır. Odur ki, əgər Avropa İttifaqı regionda silahlı toqquşmanın olmamasını, sülhün yaranmasını səmimi istəyirsə, Ermənistanla ciddi iş aparmalı, İrə-

vana təsir göstərməlidir”.

Deputat qeyd etdi ki, Ermənistan və Qarabağdakı separatçı ermənilər Azərbaycanın təkliflərini nəzərə almalıdır. Nə qədər ki, bu fürsət hələ tam əldən verilməyib ermənilər onu dəyərləndirməlidir. Əks halda, daha acı məğlubiyyətləri qaçılmaz ola bilər.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov isə bildirdi ki, Ermənistanın əvəzinə başqa dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların danışıması halına artıq adət etmişik: “Ermənistanın baş nazirinin və komandasının saxta təbliğatını bəzi beynəlxalq təşkilatlar öz bəyanatlarında tirajlayır. Avropa İttifaqının bu bəyanatında da qərəzli fikirlər, ermənilərin uydurduğu fikirlər əksini tapır. Ardınca isə sülh üçün tarixi fürsət yarandığı və əldən verilməsinin vacibliyi barədə ümumi sülh mərsajları verilir. Lakin həmin bəyanatda daha çox erməni saxta təbliğatının materialları yer alır. Hazırkı şəraitdə Avropa İttifaqı özünü sülh qoruyucu kimi göstərməyə çalışır. Vəd olunmuşdu ki, yaydan sonra Brüssel formatında yeni bir görüş keçiriləcək. Ancaq qısa zaman kəsiyində Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasına Azərbaycandan şikayət etməklə, sərhəddə TIR şousunu təşkil etməklə, Paşinyanın verdiyi qeyri-konstruktiv bəyanatlarla sülhə, qarşılıqlı etimada, nəzərdə tutulan danışıqlara zərbə vurdu və inamı sarsıtdı. Bu gün Avropa İttifaqı bu inamı bərpa etmək üstündə çalışır. Bunun üçün Avropa İttifaqı İrəvana təzyiq etməlidir. Razi-ləşmələri pozan İrəvandır. Sülh üçün yaranmış fürsətə zərbə vuran Ermənistandır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Gələ il iyulun 1-dən rayon, şəhər, şəhərdə rayon çağırış komissiyaları tərəfindən müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan vətəndaşların tibbi şəhadətləndirilməsi zamanı bir sıra vətəndaşların yekun tibbi müayinəsi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən həyata keçiriləcək.

Prezident İlham Əliyevin sentyabrın 6-da imzaladığı "Müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan vətəndaşların tibbi şəhadətləndirilməsi sahəsində fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" fərmana əsasən, 2024-cü il iyulun 1-dən rayon, şəhər, şəhərdə rayon çağırış komissiyaları tərəfindən müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan vətəndaşların tibbi şəhadətləndirilməsi zamanı aşağıdakı qərarlardan birinin qəbul edilməsi üçün həmin vətəndaşların yekun tibbi müayinəsi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən həyata keçiriləcək:

- sıradankənar həqiqi hərbi xidmətə yararlılıq haqqında;

- sağlamlıq vəziyyətinə görə həqiqi hərbi xidmətə müvəqqəti yararsız hesab edilməklə çağırışa möhlət verilməsi haqqında;

- dinc dövrdə həqiqi hərbi xidmətə yararsızlıq, müharibə dövründə məhdud yararlılıq haqqında;

- həm dinc dövrdə, həm də müharibə dövründə hərbi xidmətə yararsızlıq haqqında.

Bundan əlavə, yekun tibbi müayinənin nazirliyin tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi tərəfindən hərbi həkim komissiyalarının tibbi müayinə nəticələri və müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan vətəndaşların əyani tibbi müayinəsi əsasında aparılması, yekun tibbi müayinə ilə bağlı məlumatların toplanılması və həmin müayinənin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi nazirliyin mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sisteminin "Hərbi-həkim ekspertizası və tibbi şəhadətləndirilmə" alt sistemi üzərindən həyata keçirilməsi də fərmanda əksini tapıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda hərbi xidmətə yararlılıqla bağlı rəyi Səfərbərlik və Hərbi Xidmət Çağırış üzrə Dövlət Xidməti verir. Sovet dövründən qurulan bu sistem elə yaranışdan korrupsiya, rüşvət mənbəyi kimi ad çıxarıb: imkanı olan istənilən valideyn övladı üçün "neqodni" - yeni hərbi xidmətə yararsızdır möhürlü kağız ala bilirdi. Sovet dövründə bu, cəmiyyəti ciddi narahat etməsə də, müstəqillik döv-

Hərbi xidmətə yararlılıqla bağlı son qərarı ƏƏSMN verəcək - nə dəyişəcək?

Ekspert: "Bu addım rüşvət üçbucağını aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır"

ründə - Azərbaycan Ermənistanın xain hücumları ilə üzləşəndə ciddi narazılıqlar baş qaldırıb. 30 ilə yaxındır faktiki müharibə şəraitində yaşayan ölkədə imkanlı ailələrin övladları ya ümumiyyətlə, hərbi xidmətə getməyiblər, ya da cəbhə xəttindən kənarda gün keçiriblər. Nə Birinci, nə də İkinci Qarabağ müharibəsində yüksək vəzifəli bir məmurun belə övladı ön xətdə döyüşməyib. Bu isə xalq arasında haqlı narazılıqlara səbəb olur. İnsanlar "Vətən yalnız kasıbların deyil" deyərək, mümkün olan bütün müstəvilərdə öz etirazlarını bildirirlər.

İndi hökumət bu sahədə ciddi dəyişikliyə nail olmağa çalışır. Bu il martın 17-də Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rəisi, 11 illik bu postu tutan Arzu Rəhimov vəzifəsindən azad edilib, onun yerinə isə Mürsəl İbrahimov təyin olunub.

Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən həmçinin Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti rəisinin müavini general-leytenant Zaur Abdullayev tutduğu vəzifədən azad edilib. Onun yerinə Azər Məmmədov təyin olunub.

Xidmətin yeni rəisi Mürsəl İbrahimov uzun müddət daxili işlər və təhlükəsizlik orqanlarında çalışıb. Bu baxımdan, onun xidmətin

strukturlarında kök salmış korrupsiya mexanizmini əvvəlcədən bildiyi istisna olunmur. Təsədüfi deyil ki, may ayında Hesablama Palatasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətində yoxlamalar apardığı açıqlanıb.

Palatanın yoxlamaları hələ başa çatmayıb, nəticələr cəmiyyətə təqdim edilməyib. Lakin iyul ayında Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rayon şöbələrində əməliyyatlara başlayıb. Laçın, Xaçmaz, Cəlilabad, Xəzər rayon şöbələrində keçirilən əməliyyatlar nəticəsində Xaçmaz rayon şöbəsinin rəisi, polkovnik-leytenant Ağayev Rahim Əlifəğa oğlu, Laçın hərbi komissarlığının müfəttişi Rəşad Rəşidli, Cəlilabad rayon hərbi komissarlığının müfəttişi Ramil Həsənov saxlanılıblar.

Ramil Həsənov və Rəşad Rəşidliyə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 312-1-ci (vəzifəli şəxsin qərarına qanunsuz təsir göstərmə-nüfuz alveri) maddəsilə ittiham irəli sürülüb. Baş Prokurorluğun yaydığı məlumata görə, onların işlədikləri tabe qurumların çağırış və hərbi-həkim komissiyalarının vəzifəli şəxslərinin qərarlarına təsir imkanlarından istifadə edərək, vətəndaşların hərbi xidmətə yararsız hesab edilməsinə nail olmaqla müxtəlif

məbləğlərdə pul almalarına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Xaçmaz rayon şöbəsinin rəisi Rahim Ağayevə gəlincə, onun çağırışçının sağlamlıq vəziyyətilə əlaqədar həqiqi hərbi xidmətə yararsız hesab edilməsinə köməklik göstərilməsi müqabilində vətəndaşdan tələb etdiyi 8 min manat məbləğində pul vəsaitinin 5 min manatını rüşvət qismində almasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 311.3.3 (külli miqdarda rüşvət alma) və 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə ittiham elan edilərək barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Xəzər rayon idarəsində baş verən qanunsuzluqlarla bağlı həmin Xidmətdən daxil olmuş məlumat əsasında Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində aparılan araşdırmalarla qeyd olunan idarənin Həqiqi hərbi xidmətə çağırış şöbəsinin reisi vəzifəsini icra edən baş zabiti Savalan Rəsulov və həmin şöbənin zabiti Fərid İsmayılovun digər şəxslərlə qabaqcadan əlbir olub ayrı-ayrı çağırışçıların həqiqi hərbi xidmətə yarar-

sız hesab edilmələrinə köməklik göstərilməsi müqabilində vətəndaşlardan müxtəlif məbləğlərdə pul vəsaitini rüşvət qismində almalarına və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. İş üzrə toplanmış ilkin sübutlar əsasında Savalan Rəsulov və Fərid İsmayılova Cinayət Məcəlləsinin 311.3.1 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən rüşvət alma), 311.3.2 (təkrar rüşvət alma), 311.3.3 (külli miqdarda rüşvət alma) və digər maddələri ilə ittiham elan edilərək barələrində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Avqust ayında isə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin beş idarəsinin rəisi vəzifədən azad olunub. Bunlar Çağırış Baş İdarəsinin rəisi, general-mayor Çingiz Kiçikbəyov, Kadrlar Baş İdarəsinin rəisi, general-mayor Azad Əliyev, Təşkilat Nəzarət Baş İdarəsinin rəisi, polkovnik Fəmil Aslanov, Maddi-Texniki Təminat Baş İdarəsinin rəisi, polkovnik Anar Əliyev, Səfərbərlik Baş İdarəsinin rəisi polkovnik Vəli Rzayevdir.

Prezidentin son fərmanı ilə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin çox mühüm bir səlahiyyəti əlindən alınır. Vətəndaşın həqiqi hərbi xidmətə yararlı olub-olmadığına dair son qərarı xidmət deyil, ƏƏSMN verəcək. ƏƏSMN bu sahədə uzun illərdir təşəkkül tapan korrupsiya mexanizmini aradan qaldıra biləcəkmi? Dəyişiklik cəmiyyəti narahat edən problemin aradan qaldırılmasını təmin edəcəkmi?

Sualları cavablandıran hərbi ekspert Ədalət Vədiyevin "Yeni Məşavət"ə dediyinə görə, dəyişiklik korrupsiyanı aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır: "Hərbi xidmətə yararlılıq barədə tibbi müayinənin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə verilməsi daha əvvəl valideyn, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış

üzrə Dövlət Xidməti və həkim arasındakı rüşvət üçbucağını aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır. Hesab edirəm ki, bu addım hələ sovet dövründən bəri bu sahədə baş verən xoşagəlməz halların, korrupsiya və rüşvətin qarşısının alınması baxımından çox faydalı olacaq".

Ekspert bildirir ki, indiyədək bir çox vətəndaşların ƏƏSMN-dən narazılıqları olsa da, onun sisteminə korrupsiyanın, rüşvətin olduğuna dair konkret fakt ortaya qoyulmayıb: "Xüsusilə də Vətən müharibəsindən sonra biz hansısa belə bir fakla rastlaşmamışıq, korrupsiya, rüşvətə görə hansısa işlər qaldırılmayıb, həbslər aparılmayıb. Buna görə də düşünürəm ki, hərbi xidmətə yararlılıqla bağlı qərarın bu nazirlik tərəfindən verilməsi cəmiyyətdə razılıqla qarşılanacaq. Mən vətəndaşlara üzümlü tuturam, əgər səlahiyyət nazirliyə keçəndən sonra da bu sahədə hansısa korrupsiya, rüşvət hallı üz-ləşsələr, dərhal hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat versinlər ki, biz bu səhifəni birdəfəlik çevirə bilək".

Onu da qeyd edək ki, bu ərəfədə Azərbaycan kimi müharibə şəraitində olan Ukraynada da hərbi xidmətə yararlılıq sənədi verən qurumda böyük korrupsiya halları aşkarlanıb. Prezident Volodimir Zelenski ölkədəki bütün hərbi həkim komissiyalarını buraxıb, "voenkomat" rəhbərlərini işdən azad edib. Hazırda sistemin tamamilə yenilənməsi prosesi həyata keçirilir.

Ümid edirik ki, Azərbaycanda atılan addımlar hərbi xidmətə çağırış sisteminə oturuşmuş korrupsiya mexanizminin tamamilə aradan qaldırılması ilə nəticələ-nəcək: yararlı olan bütün vətəndaşların hərbi xidmətə cəlbə, həqiqətən yararsız olanların azad olunması sağlamlıq əsasları, hər hansı ədalətsizliyə yol verilmədən təmin olunacaq.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

Təsəvvüf bakalavru

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud Qoçun Balıq çıxması

Ağlaşma-şivənə ehtiyac yox idi. Artıq hökumətimiz 9 partiyayı Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatda almışdır. Bəziləri isə guya təkcə YAP-ın qeydiyyatda alınacağını söyləyirdi. Biz çoxpartiyalı ölkəyik, bu fikir plüralizmindən əl çəkərik.

İnşallah, AXC-Müsavat cütünü də qeydə alınacaqdır, darıxmayın. Sadəcə, hökumət onların pasportunu lap axırıncı dəqiqədə verəcək, çünki hicran nə qədər uzun olsa, vüsəl o qədər şirin olur. Belə yaxşı müxalifəti haradan tapacaqlar? Elə müxalifətə bu tantrik, meditativ yanaşma hökumətin atalıq qayğısının növbəti, bariz nümayəndəsidir, yoxsa bəzilərinə elə gəlir ki, bizdə müxalifəti ancaq döyürlər. Yox, sığal da olur. Şair demişkən: "Olmuşuq məsti-xumar, Yenə gözlerimiz axır, Məncə, göy gürldəyir, Göydən ildırım çıxır".

Ancaq növbədə 27 siyasi partiyanın qalması bir az narahatedicidir, hərçənd son qırğınlara qədər 50-dən artıq partiyamız vardı. Deməli, nə qədər kəsib-doğrayırsan, azalmır. Əjdaha başı kimi, təzə partiyalar çıxır. Nəticədə vətəndaşlarımız arasında çaşqınlıq yaranır, küllü-gü bir nöqtəyə vurmuruq. Təklif edirəm partiya sayı 13-də saxlansın. Bürclərin sayına uyğun olaraq.

Buradan görürəm, bəzi oxucular dərhal etiraz edir: "Axı bürclər 12-dir, 13 haradan çıxdı?" Məlumunuz olsun, pərəstis etdiyimiz bürclərin 13 olduğunu NASA təsdiq eləmişdir. 13-cü, nahaq yerə bada getmiş bürclərin adı İlandaşıyan-dır. İlandaşıyan Əqrəb-lə Oxatan-ın arasındadır, 29 noyabrdan 17 dekabra qədər doğulan yoldaşlar bu bürclərin təsirini altına düşürlər.

Əlbəttə, İlandaşıyan bürclərini nəzərə alanda bizim indiki bürclərimizin əslində səhv olduğu ortaya çıxır. Məsələn, mən indiyə qədər elə bilirdim Qoç bürclüyəm. Halbuki Balıq bürclüyümüşəm. Qızların Aslan, Oxatanların bəzilərinin isə Oğlaq olması NASA araşdırmaları ilə məlum olur. Demək, bizi uzun illər aldatmışlar. Sən Xərçənglə evləndiyini zənn edirsən, adam gəlir Əkizlər çıxır. 60 ildir özünü Buğa kimi aparırsan, lakin Qoç olduğunu deyirlər. Bu cür elmi həqiqətlərlə yanaşı yaşamaq çox çətindir. Ta iş-işdən keçib, neyləmək olar, tale ilə barışmalıyıq.

Mistik dünyagörüşümüze görə partiya sayını 13-də saxlasaq, hər bürclə bir partiya düşər. Nəticədə bələdiyyə seçkiləri uğurla keçər.

İkinci tərəfdən, bizim keçmiş "Sobez" nazirimiz Səlim Müslümovun məhkəməsi gədir. Səlim müəllim çoxlu pul yeməkdə suçlanır. Lakin deyirlər pulları geri ödəyibdir. Buna baxmayaraq, onu hələ ev dustaqlığında saxlayırlar. Səlim müəllim bəzi evlərinə gedə bilmir. Keçən ildən bəri onun məhkəməsi 18 dəfə təxirə salınmışdır. Kriminaldan yazan müxbirlərin hesablamalarına görə, bu, ən çox təxirə salınan məhkəmə olaraq Ginnesin kitabına düşəcəkdir (ən azı "Ginnes" pıvəsi butulkasına düşmək şansı var).

Yaxşı, bu adam suçludursa, basın getsin, təmizdirsə, buraxın. 18 dəfə iclas təxirə salmaq olar? Güman edirəm burada da qoroskopun rolu var. Çünki İlandaşıyan bürclü Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin üzərində olanda dindirmə aparmaq mümkün deyildir.

Başqa bir sınaqdan çıxmış əlamət isə odur ki, Neptun planeti Tərəzi bürclünə girəndə dövlət ittihamçısı zökəmə yoluxur. Əgər hakimin bürclü Qız, prokurorun bürclü Əqrəbdirsə, vəkil isə Aslan bürclündə doğulmuşsa, o prosesin bitmə ehtimalı sıfırın altındadır. İstəyirsən aclıq aksiyası keçir, istəyirsən Avropa Məhkəməsinə ver - xeyri yoxdur.

Ona görə də, hesab edirəm ki, həmçinin düşünürəm ki, məhkəmə heyətini seçəndə Azərkosmos-la elmi məsləhətləşmələr vacibdir. Mən bu nəticəyə çoxdan gəlmişəm. Məsələn, bizim bir riyaziyyatçı alim var - Elbrus Cəfərov. Türkiyədə, İstanbul Texnik Universitetində, Aerokosmik fakültədə kafedra müdiri, professorudur. Eyni zamanda tərcüməyi-halında yazılıb ki, təsəvvüf bakalavridir. Keçən ay Elbrus müəllimin "Zirvələrə di-kin bayraq" adlı ictimai-siyasi, elmi-fəlsəfi kitabı çapdan çıxmışdır.

Bu münasibətlə oxucularımızı təbrik edirəm.

Moldovanın mərkəzi orqanları Qaqauz muxtariyyətinin ləğvi prosesinə başlayıb və regionun rəhbəri Yevgeniya Qutsula qarşı başlanmış cinayət işi də bu ssenarinin tərkib hissəsidir. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu fikri Qaqauziya Xalq Assambleyasının (NSG) deputatı, müxalifətin "Vozrojdeniye" partiyasının ərazi bölməsinin rəhbəri Aleksandr Dülqər deyir.

Bundan əvvəl qaqauz mediası muxtariyyətin baş prokuroru vəzifəsini icra edən Nikolay Levandovskinin Milli Assambleyanın spikeri Dmitri Konstantinova məktubunun surətini yayıb. Sənəddə deyilir ki, departament iki aktivistin Qutsula qarşı vəzifə səlahiyyətlərini aşmağa dair şikayətinə baxır. "Prokurorluğun başqanın səlahiyyətlərini aşması ilə bağlı KIV-də dərc olunan ittihamları tamamilə əbsurdur. Qutsul Xalq Məclisinin bütün iclaslarında iştirak edirdi... Ona qarşı niyə cinayət təqibinin başlanmasının heç bir izahı yoxdur", - deyən Dülqər respublikanın mərkəzi orqanlarının Qaqauz muxtariyyətinin ləğvi prosesinə başlaya biləcəyini bildirib.

Bu ilin mayında Qaqauziyanın bütün səviyyəli deputatlarının qurultayı Moldova hakimiyyətini respublikanın qanunlarını muxtariyyət statusuna uyğunlaşdırmağa və onun səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılmasının qanunsuz praktikasına son qoymağa çağırıb. Bundan əvvəl Qaqauziya Moskvada nümayəndəlik açmaq niyyətində olduğunu açıqlamışdı. Açıqlamadan da görünür ki, sürətlə Rusiyadan uzaqlaşmaq istəyən Moldova Qaqauziyada Kremlə bağlı qüvvələrin separatçılığa baxlamasından ehtiyatlanır və bu üzəndən muxtariyyətin ləğvini optimal variant hesab edir. Zəhmət olmasın Dnestryanı ərazidə separatizmdən əziyyət çəkən Moldova ikinci cəbhənin açılacağından ehtiyatlıdır.

Bəs bu prosesdə Türkiyənin mövqeyi necə olacaq? Bir xəbərdə də qeyd edək ki, Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ilə radioelektron vasitələrin uyğunluğu haqqında sazişi denonsasiya edib. Bu barədə ölkənin Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, 1992-ci ildə imzalanmış "MDB-nin təhlükəsizliyinin maraqları naminə radiotezlik spektrindən istifadə və ən mühüm radioelektron vasitələrin elektromagnit uyğunluğunun təmin edilməsi qaydası haqda" saziş denonsasiya edilib. Qeyd

Moldova Qaqauz muxtariyyətini ləğv etmək istəyir - Rusiya təhlükəsi, yoxsa...

Regionun rəhbəri Yevgeniya Qutsulaya cinayət işi açılıb, qaqauz deputatı bunu muxtariyyətin ləğvinə hazırlıq sayır; **Qabil Hüseynli**: "Prezident Maya Sandu demokratik dəyərlərin daşıyıcısıdırsa, qaqauzların hüquqlarına toxunmamalıdır"

edək ki, bu il başlayandan indiyə qədər Moldova MDB çərçivəsində bağlanmış 10-dan çox sazişi denonsasiya edib. Bundan əlavə, Moldova hökuməti MDB-yə üzv dövlətlərdə ali təhsil müəssisələrinin filiallarının yaradılması və fəaliyyətinin qaydası haqqında sazişin denonsasiya layihəsini təsdiqləyib. Moskva bu prosesdən qeyzlənə və Moldovani qarşıdır bilirmi?

Bu gün Qaqauz Muxtar Vilayəti Moldovanın ən kasıb bölgələri sırasında bəlkə də ən birincisidir. Ən ciddi faktor isə Rusiya faktorudur. Rusiyaya meyillilik qaqauzları hökumətin bir çox iqtisadi və sosial layihələrindən, investisiya proqramlarından kənarda qoyub. Qaqauzlar prinsip etibarilə loyal toplumdur, bununla belə, Moldovanın müstəqillikdən imtina edib Ruminayaya birləşməsinə qarşı direniş göstərirlər. Açıq deyirlər ki, belə bir hadisə baş versə, öz gələcək taleləri barədə təkbəşinə qərar verməli olacaqlar. Qutsula da yeni rəhbər seçiləndə demişdi ki, Rusiya ilə münasibətləri yaxınlaşdırmaq lazımdır. Türkiyə artıq xeyli vaxtdır Qaqauz Muxtariyyətinə hər cür köməklik göstərir. Bunun real şərtləri də artıq görünməkdədir. Region Ankara və Moskva ara-

sında bütün sahələr üzrə ciddi rəqabətin ola biləcəyi növbəti geosiyasi meydan olmağa hamilədir. Qısa desək, Türkiyənin "arxa qapısı" Qaqauz Muxtar Vilayətində Rusiyanın bu səviyyədə rahat mövcudluğu rəsmi Ankarada təəccüb doğurmaya bilməz və strateji olaraq ciddi əngizə mənəvi sayılmaqdadır. Bununla belə, Türkiyə istər Moldova, istərsə də Qaqauz Muxtariyyəti ilə münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi üçün bir sıra təşəbbüslər göstərməkdədir. Qeyd edək ki, 2016-cı ildə Türkiyə və Moldova arasında sərbəst ticarətin aparılmasına dair razılaşmanın imzalanması bu qəbildəndir. Məhz bu anlaşma sayəsində Türkiyə ilə Qaqauz Muxtariyyəti arasındakı əlaqələr də keyfiyyətə və mahiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub. Tarixi-mədəni sim-sarılığını əsas götürən Türkiyə dövlətinin xüsusi dəstəyi nəticəsində türk iş adamlarının Moldovanın bu cənub bölgəsinə marağı artmaqdadır və ildən-ildə yeni layihələrin gerçəkləşdirilməsi üçün imkanlar açılmaqdadır.

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, qaqauzlar rahat, sakit xalqdır, heç vaxt Moldovanın müstəqilliyinə qarşı çıxmayıblar, əksi-

nə, ölkənin bütövlüyünün müdafiə ediblər: "Əgər prezident Maya Sandu demokratik dəyərlərin daşıyıcısıdırsa, qaqauzların hüquqlarına toxunmamalıdır. Bu, liberal-demokratik dəyərlərə uyğun gəlir. Moldova hakimiyyəti belə bir addım atmağa başlasa, o zaman qaqauzların milli-azadlıq hərəkatı başlayacaq. Nəticədə Moldovanın demokratik imicinə zərər vuracaq. Bu hərəkat Avropa tərəfindən müdafiə edilməlidir, çünki qaqauz xalqının sovet vaxtından bir muxtariyyəti var və demokratik hökumət dövründə onu ləğv etmək dəyərlərə zidd addım sayılacaq". **Onun fikrincə, Moldova bundan xeyir qazanmayacaq:** "Rəsmi Kişinyov Dnestryanıdakı ruspərəst separatçı qüvvələri sıradan çıxarmaqla məşğul olmalıdır. Orada rus ordusu var, həmin torpaqlarda yaşayan ruslar isə moldovanları qovub çıxarıb, ruslardan ibarət monoetnik bir separatçı rejim yaradıblar. Dnestryanı bölgə ilə mübarizəni kənara qoyub dinc və zavallı qaqauz xalqı ilə mübarizəyə başlamaq isə heç bir məntiqə sığmır, Moldovaya bəşarət gətirmir, tam tərsinə, ölkəyə gələcəkdə əlavə problemlər yarada bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Qarabağda sülhməramlı kontingentin müvəqqəti nəzarətindəki ərazilərdə mövcud olan separatçı rejimlə bağlı bu həftə son qərar verilib.

Qeyd edək ki, Araik Arutyunyanın "istefasından" sonra separatçılar sentyabrın 8-də qondarma prezident seçkiləri keçirməyə cəhd göstərirlər.

Ermənistanın "Joxovurd" nəşrinin yazdığına görə, separatçılar həmin "posta" "parlamentin spikeri" David İşxanyanın və "dövlət naziri" Samvel Şahramanyanın namizədliliyi nəzərdən keçirir.

Şübhəsiz ki, Azərbaycan bu seçki oyununun baş tutmasına imkan verməyəcək.

Ekspertlər istisna etmir ki, Azərbaycan Qarabağdakı terrorçuların "seçki" şousunu pozmaq üçün antiterror əməliyyatına da başlaya bilər.

Antiterror əməliyyatı üçün real zəmin hazırlayan ermənilər növbəti hiyləgerliyə əl atıb. Onlar indidən belə təbliğata başlayıb ki, sanki Azərbaycan heç bir səbəb olmadan əməliyyatlara start verəcək.

Əgər Azərbaycan əməliyyatlara başlayacaqsa, bunun səbəbkarı məhz Ermənistan və separatçı rejim, eyni zamanda onların xaricdəki havadarlarıdır. Faktiki olaraq re-integrasiyadan, qanunsuz silahlı dəstələri tərk-silah etməkdən boyun qaçıaraq, növbəti seçki təxribatına, eyni zamanda silahlı qarşıdurmalara hazırlanırlar.

"Yaxın günlərdə döyüşlər başlayacaq. Sentyabrın 4-də Soçidə keçirilən Ərdogan-Putin görüşündən sonra bu, artıq qaçılmazdır".

Bu iddia ilə erməni hərbi ekspert Karen Hovhannisyan çıxış edib.

O hesab edir ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında gərginlik pik həddədir və istənilən an yeni eskalasiya yaşana bilər: "Bu döyüşlərdə Azərbaycan fərqli ssenarilər tətbiq edəcək, çünki Ermənistanın ona qarşı tətbiq edə biləcəyi ssenarilərdən xəbərdardır və buna qarşı gözlənilməz gedişlər edə bilər".

Erməni ekspert iddia edir ki, yeni eskalasiyada Rusiya maraqlıdır.

"Çünki onun Cənubi Qafqazdan çıxarılması prosesi gediş və Moskva yeni eskalasiya yaradaraq, özünün vasitəçilik rolunu artıracaq, bölgədə möhkəmlənməyə çalışacaq", - o bildirib.

Erməni türkoloq Varujan Qeqamyana isə barıtı bir az çox edib: "Çox güman ki, yaxın günlərdə Azərbaycan və Türkiyə Ermənistanla qarşı genişmiqyaslı müharibəyə başlayacaq".

Qeqamyana görə, Ermənistanın hələ buna müqavimət göstərmək imkanı var. Bunun üçün ilk zəruri addım

Separatçı rejimlə bağlı son qərar - hərbi əməliyyat, yaxud...

Azərbaycan səbr etməyi, yoxsa antiterror əməliyyatlarına başlaması seçəcək; "Əgər Bakının xəbərdarlıqlarına məhəl qoymayacaqlarsa, günah bizdən getdi"

hazırkı iqtidarın kənarlaşdırılmasıdır.

Buradan həm də belə aydın olur ki, Ermənistanda bəzi qüvvələr Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq üçün xəyali "Azərbaycan-Türkiyə hücumu" faktorunu işə salıblar.

Fakt bundan ibarətdir ki, ermənilər seçki təxribatı ərəfəsində hərbi təxribatlara da start veriblər. Belə ki, sentyabrın 6-sı saat 12:10 radələrində Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri Azərbaycan Ordusunun Laçın rayonu istiqamətində yerləşən mövqelərinə yaxınlaşmaq məqsədilə yeni səngər yolları qazmağa cəhd göstəriblər.

Ordumuzun bölmələri tərəfindən görülməli təxirəsalınmaz tədbirlər nəticəsində aparılan işlər dərhal dayandırılıb.

Bu arada Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov kifayət qədər net bir bəyanat verib: "Yəqinə yol dialoq və Azərbaycanın tərkibində öz gələcəyini müzakirə etməkdir. Başqa yol yoxdur, çünki qalan bütün va-

riantlar qeyri-legitimdir. Bu, bizim qırmızı xəttimizdir. Bundan sonra Azərbaycanın ərazisində heç bir boz zona olmayacaq".

Görünən budur ki, vəziyyət kifayət qədər mürəkkəbdir, gərgindir.

Bu dövərdə ermənilər dialoqa gəlməsələr, antiterror-dan başqa çıxış yolu qalmır. Azərbaycan səbr etməyi, yoxsa antiterror əməliyyatlarına başlaması seçəcək?

Bir sıra siyasi analitiklər hesab edir ki, 6 sentyabrda ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə telefon danışığında Prezident İlham Əliyev separatçılara qarşı mümkün addımların anonsu verib. Əliyev Blinkenə bölgədə yaranmış vəziyyətin əsas günahkarının Ermənistan və onun dəstəklədiyi qondarma separatçı rejim olduğunu izah edib. Prezident deyib ki, Qarabağda "humanitar fəlakət" şousunu təşkil edənlər, erməni əhalisinin reintegrasiyasının qarşısını alanlar və Ağdam-Xankəndi yolunu bloklayanlar separatçılardır, dövlətimiz tərəfindən separatizmin bütün təzahürləri qəbul olunmazdır. Siyasi şərhçilərin fikrincə, separatçı rejimin əməllərini bir neçə də-

fə xüsusilə qeyd edən Əliyevin fikirləri Bakının separatçılara qarşı ata biləcəyi mümkün addımlardan öncə beynəlxalq ictimaiyyəti məlumatlandırması kimi də qəbul edilə bilər.

Politoloq Murad Sadəddinov isə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Azərbaycan az qala hər gün müraciətlər edib, erməniləri Bakıya, Yevlağa dəvət edib: "Bununla Azərbaycan dövləti Azərbaycan qanunlarını taniyacaq erməni sakinlərə qarşı heç bir sərt tədbir görmək niyyətində olmadığı ortaya qoyub. Lakin ermənilər bu çağırışları qəbul etmirlər, Azərbaycan dövlətinin suverenliyinə qarşı hərəkətlərini davam etdirirlər. Xankəndidə "seçki" keçirmələri isə qırmızı xətti tamamilə keçmələri demək olacaq. Azərbaycan dövləti isə artıq elan edib ki, ərazimizdəki separatçı rejim özünü buraxmalıdır, biz öz ərazimizdə boz zonanın olmasına imkan verməyəcəyik.

Rusiya sülhməramlıları da 10 noyabr Üçtərəfli Bəyanatından irəli gələn öhdəliyini yerinə yetirmir. Odur ki, Azərbaycan öz ərazisindəki Ermənistan si-

lahlı birləşmələrinə, həm də separatçı rejimin tabeliyində olan quldur terrorçu dəstələrə qarşı antiterror əməliyyatları keçirib onları ərazimizdən təmizləmək hüququndan istifadə edə bilər. Azərbaycanın bu əməliyyatı həyata keçirməyə tam əsasları var. Azərbaycan çalışır daha yumşaq formada erməni sakinləri Azərbaycana reintegrasiya prosesinə cəlb eləsin. Lakin erməni əhalini separatçı rejim hədələyir. Faktiki olaraq erməni əhalini separatçı rejim girov saxlayır. Belə bir vəziyyətdə isə güc tətbiqi ehtimalı daha da çoxalır. Son qərarın dəqiq nə zaman verilməli isə bağlı isə fikir söyləmək çətindir. Ancaq Ermənistan və separatçı rejim başa düşməlidir ki, atdıqları addımlarla Azərbaycanın bu addımı atmasını yaxınlaşdırırlar".

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov isə qeyd etdi ki, Araik Arutyunyanın istefasından sonra separatçı rejimdə vəziyyət daha da gərginləşib, daxili mübarizə şiddətlənib. 8 sentyabrda isə separatçılar "seçki" tamaşası qurmağa çalışacaqlar: "Azərbaycan

öz ərazisində qondarma "seçki" oyununun oynanılmasına imkan verməməlidir. Həm beynəlxalq hüquq, həm də konstitusiyamız Azərbaycan dövlətinə imkan verir ki, öz ərazisində qanunsuz seçki keçirilməsinin qarşısını güc yolu ilə alsın. Separatçılar belə görünür ki, danışıq dilindən anlamırlar və cinayətlərini davam etdirməkdə israrlıdırlar. Ona görə də yeganə yol Azərbaycan dövlətinin güc tətbiq etməsi qalır. Yeni terrorçu rejim bizə başqa yol buraxmadı, yeganə yol güc tətbiqidir, antiterror əməliyyatıdır. Azərbaycanın suverenliyi o ərazidə bərpa edilməlidir. Bunun başqa alternativini yoxdur. Rusiyanın sülhməramlı kontingenti öz missiyasını demək olar ki, yerinə yetirmir. Yerinə yetirsəydi separatçıların seçki tamaşası qurmasına imkan verməzdilər. Separatçı ermənilərin "seçki" keçirmək istədikləri ərazi Azərbaycanın bütün dünya tərəfindən tanınan ərazisidir. Ona görə də bu ərazidə Azərbaycan qanunlarını işləməlidir. Azərbaycan qanunlarına tabe olmayanlar qanuni cəzalarını almalıdırlar. Azərbaycan dövləti artıq son vaxtlar ard-arda xəbərdarlıqlarını edib. Əgər bu xəbərdarlıqlara separatçı rejim məhəl qoymayacaqsa, günah bizdən getdi, onların qanunsuzluğunun qarşısı güc yolu ilə alınmalı olacaq. Bu isə Azərbaycanın növbəti əsas qələbəsi olacaq. Dünyanın heç bir dövlətinin və beynəlxalq təşkilatının haqqı yoxdur ki, Azərbaycandan ərazisində keçirilən qanunsuz "seçki"yə göz yummasını tələb etsin. Belə bir tələb olarsa, bunun özü beynəlxalq hüququn pozulması olacaq.

Azərbaycan Ordusu və digər müvafiq güc strukturları ərazimizdə suverenliyimizi bərpa etməyə tam hazırdır. Ermənistan ərazimizdəki silahlı birləşmələrini çıxarmalıdır, separatçı rejim təslim olmalıdır. Onların başqa yolları yoxdur. Bunu anlasalar, faydalarına olar. Anlamasalar, özlərindən küssünlər".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Çin hökuməti ölkədə iqtisadiyyatın özəl bölməsinin inkişafı üzrə xüsusi idarə yaradıb. “Sinxua” agentliyinin məlumatına əsasən, İdarə Çin İnkişaf və İslahat Komitəsi yanında fəaliyyət göstərəcək. Bildirilir ki, idarənin yaradılmasında məqsəd ixtisaslaşmış əyalətlərdə özəl sahibkarlığa yönəlik siyasətin sürətli əlaqələndirilməsini təmin etməkdir.

Yeni idarə özəl sektorda monitorinqlər, analizlər həyata keçirəcək, ən perspektivli inkişaf istiqamətlərini, stimullaşdırma yollarını müəyyən-ləşdirəcək.

Qeyd edək ki, bu, Çin hökumətinin ölkə iqtisadiyyatında getdikcə dərinləşən problemləri aradan qaldırmaq üçün atdığı addımlardan biridir. Məsələ burasındadır ki, artıq dünyanın əksər nüfuzlu analitik mərkəzləri Çinin iqtisadi möcüzəsinin başa çatdığına dair fikirlər irəli sürürlər. “Moody’s Investors Service”nin son icmalında qeyd olunur ki, Çin iqtisadiyyatının gələcəyi şübhə altındadır: Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) artımı struktur problemlərin təsiri altında çox güman ki, yavaşlayacaq. Mərkəz təhlilçilərinin bu fikirləri son vaxtlar Çin iqtisadiyyatı ilə bağlı bədbin proqnozlar verən digər analitiklərin və sürətli artım dövrünün başa çatdığını vurğulayan müşahidəçilərin fikirləri ilə üst-üstə düşür. Çinin çətinlikləri digər iqtisadiyyatlar, o cümlədən ondan asılılığı get-gedə artan Rusiya üçün də problem yarada bilər.

“Moody’s Investors Service” hesab edir ki, bu gün Çin əmək məhsuldarlığı ilə bağlı problemlər yaşayır və demoqrafik vəziyyət bu durumu daha da gərginləşdirir. Doğum nisbətinin azalması və gözələnən ömür uzunluğunun artması ilə ÇXR əhali-si qocalır. Əgər 2019-cu ildə əmək qabiliyyətli vətəndaşların sayı 998 milyon idisə, 2050-ci ildə onun 767 milyona düşəcəyi gözlənilir.

İqtisadiyyatın əvvəlki hə-rəkətvericiləri, o cümlədən 1995-2022-ci illər arasında 29 faizdən 65 faizə yüksələn ən ciddi, sürətli urbanizasiya da daxil olmaqla, potensialı tükənmək üzrədir. Bununla yanaşı, infrastrukturada həddən artıq sərmayə qoyuluşu, yüksək borc səviyyəsi və iqtisadi islahatlarda nisbətən zəif irəliləyiş artıq məhsuldarlığın artımını ləngidib və kapital qoyuluşunun səmərəliliyini zəiflədib. “Bu gün ixrac perspektivləri də getdikcə qeyri-müəyyənləşir. Ölkədə istehsal artıq ucuz başa gəlmir və geosiyasi vəziyyət ənənəvi mühüm tərəfdaşlarla - Çindən tədarükdən asılılığını azaltmağa çalışan inkişaf etmiş Qərbi iqtisadiyyatları ilə ticarətə təz-

Çin iqtisadi möcüzəsi başa çatır? - ilginclər rəqəmlər

Analitik mərkəzlər həyəcan təbili çalır; neft bazarında baş verənlər Çindəki proseslərin xammal bazarlarına təsirini açıq şəkildə göstərir

ziq göstərir” - “Moody’s Investors Service” analitikləri bildirir.

“Moody’s Investors Service”nin məlumatına görə, Pekinin hələ də özünü digər inkişaf amillərinə - xüsusən də yüksək texnologiyaların inkişafına və daxili istehlakın stimullaşdırılmasına yönəltmək imkanı var. Əgər hökumət belə bir ssenarini həyata keçirə bilsə, onda onilliyin sonuna qədər orta illik artım 4,2 faiz ola bilər (bu, hər halda, son üç onilliyin pandemiyadan əvvəlki nəticələrindən daha pisdır).

Əgər belə bir restrukturizasiya baş tutmasa, o zaman infrastrukturada və daşınmaz əmlak sektoruna aktiv investisiya kimi ənənəvi nümunələr əvvəlki kimi effektiv olmaya bilər. Bu ssenari 2023-cü ildən 2030-cu ilə qədər ÜDM-in orta illik artımının 3,5 faiz olacağını nəzərdə tutur.

Çin iqtisadiyyatı ilə bağlı daha bir bədbin proqnoz “The Wall Street Journal”ın (WSJ) köşə yazarlarının bu yaxınlarda dərc etdikləri icmalda öz əksini tapıb. Onlar Çinin sürətli inkişafının köhnə modellərinin işləməməsi qənaətinə gəliblər. “İstehsal obyektlərinə, yollara və göydələnlərə illərlə qoyulan sərmayələr ölkə iqtisadiyyatını dünyanın ən böyük iqtisadiyyatlarından birinə çevir-

sə də, belə siyasətin davam etdirilməsi imkanları tükənmək üzrədir. Mənzillər satılmamış qalır, investisiyaların gəlirləri kəskin şəkildə aşağı düşüb və Çinin bəzi yerlərində körpülər və hava limanları boş vəziyyətdədir. Mövcud şərəitdə Çinin ABŞ-ı ötmək üçün çoxdankı ambisiyası çətin ki, reallaşar”, - ekspertlər bildiriblər. Bəzi iqtisadçıların fikrincə, bir neçə onilliklər ərzində davam edən güclü artımın ardınca dünya səhnəsində “Çin əsri”nə son qoyan uzunmüddətli durğunluq gələ bilər. Vəziyyət Yaponiyanın 1990-cı illərdə yaşadığı ssenariyə uyğun olaraq inkişaf etməyə başlaya bilər, burada daşınmaz əmlak köpüyünün partlaması illərlə artım və deflyasiyanın yavaşlamasına səbəb oldu.

Çinin daşınmaz əmlak sektoru da son bir neçə ildə çətin dövrlərdən keçir: 2021-ci ildə sənaye nəhəngi “Evergrande” defolt etdi, indi yenidən strukturlaşma və iflas dövrünü keçir. Hələ 2020-ci ildə şirkətin mənfəəti bugünkü məzənnə ilə təxminən 1,1 milyard dollar idi, lakin 2021 və 2022-ci illərdə onun itkiləri artıq on milyardlarla dollar olub və məlumatlar yalnız 2023-cü ilin yanında dərc edilib.

Digər sahələr üçün də ki-fayət qədər problemlər var və

bu belələr artıq banklara da təsir edir. Əksər banklarda sənaye nümayəndələrinə verilən kreditlərin strukturunda problemli borcların payı artır, eyni zamanda verilən kreditlərin təxminən dördü biri tikinti sektorunun payına düşür.

Eyni zamanda əmək bazarında vəziyyət həyəcanvericidir. Gənclər arasında işsizlik səviyyəsi rekord qırır: iyun ayında onların payı 21,3 faizə çatıb ki, bu da pandemiya-dan əvvəlki səviyyədən demək olar ki, iki dəfə çoxdur. Qeyri-rəsmi hesablamalara görə, bu rəqəm daha da yüksək ola bilər və rekordun açıqlanmasından bir ay sonra hakimiyyət rəsmi məlumatları, ümumiyyətlə, dərc etməmək qərarına gəlib.

Gənclərin məşğulluğu ilə bağlı problemlər hazırda işsiz olanların təxminən üçdə ikisinin ali təhsil alması, lakin Çin iqtisadiyyatında ixtisaslı kadrlara kütləvi ehtiyac olması ilə bağlıdır. IT və ya maliyyə kimi müvafiq sənaye sahələri bu gün zəif inkişaf edib. Üstəlik, gənclər fabriklərə getmək istəmir, nəticədə Çinin İnsan Resursları və Sosial Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, 2025-ci ilə qədər istehsal sənayesində təxminən 30 milyon iş yeri boş qalacaq. Bu vəziyyət bir tərəfdən əhalinin qocalması ilə

bağlı problemləri daha da artırır, digər tərəfdən isə ölkədə istehlak tələbatını əlavə olaraq vurur. İndi onsuz da təzyiq altındadır: vətəndaşlar böyük məbləğlər xərcləməyə hazır deyil və qısamüddətli xərclərlə məhdudlaşır. Bir tərəfdən pandemiya zamanı ciddi məhdudiyyətlərlə qənaət etməyə öyrəşiblər, digər tərəfdən isə aşağı qiymət artımı fonunda xərcləməyə tələsmirlər. Ötən ay ölkədə hətta deflyasiya qeydə alınıb - illik hesablamada mənfə 0,3 faiz. Bu, iqtisadiyyatda vəziyyətin pisləşməsinin əlavə təsdiqidir.

Pekinin özü bu il ÜDM-in 5 faizlik artımını qarşısına məqsəd qoyub. Bu, keçən ilki tempi nəzərə alan bəzi analitiklərin gözləntilərinə uyğun gəlmir. Çünki ötən il ölkə hələ də sərt pandemiya məhdudiyyətləri altında idi və iqtisadiyyat 5,5 faiz hədəfinə qarşı cəmi 3 faiz böyümüşdü.

İndi bir çox müşahidəçilər Çinin bu ilki nisbətən iddiasız planını yerinə yetirə biləcəyinə şübhə ilə yanaşır. Son ayların əsas göstəriciləri vəziyyətin hətta ehtiyatlı proqnoz-lardan da pis olduğunu göstərir.

Beləliklə, ölkədə çoxsaylı qapanmaların elan edildiyi ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə iyulda sənaye cəmi 3,7 faiz artıb. Analitiklər 4,4

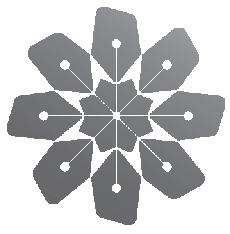
faiz səviyyəsini gözləyirdilər. İyulda pərakəndə satışın artım tempi iyunda proqnozlaşdırılan 3,2 faiz və 3,1 faizdən aşağı olub. Avtomobil, geyim, rabitə, tikinti materialları bazarlarının nəticələri ilkin hesablamalardan daha pis olub.

Artım ləngiməsini əsas kapitalla investisiyalar (iyun ayında 3,8 faiz və iyulda eyni proqnoza qarşı 3,4 faiz), sənaye istehsalı (iyulda 1,5 faizə qarşı 1,3 faiz), emal (4,8 faizə qarşı 3,9 faiz) göstərib. İyulda idxal və ixrac illik müqayisədə müvafiq olaraq 12,4 və 14,5 faiz azalıb. Avqustda isə bu göstəricilər müvafiq olaraq 7,3 faiz və 8,8 faiz azalma nümayiş etdirib.

Çin iqtisadiyyatının nisbətən zəif göstəriciləri fonunda investorlar yerli şirkətlərin qiymətli kağızlarından qurtulmağa başlayır, milli valyuta yuan isə özünü daha pis hiss edir. Avqustun ortalarına qədər məzənnənin aşağı düşməsi Çin Xalq Bankını müdaxilə etməyə məcbur etdi: qeyri-rəsmi məlumatlara görə, onun göstərişi ilə dövlət bankları dollar satmağa və yuan almağa başladılar ki, bu da məzənnəni dəstəkləməli idi. Bununla belə, analitiklər qeyd edirlər ki, bu cür tədbirlər yalnız qısamüddətli təsir göstərə bilər və heç bir şəkildə valyutanın zəifləməsinin fundamental səbəblərini ləğv edə bilməz.

Çin iqtisadiyyatı global xammal bazarları üçün tələb yaradan əsas amillərdən biridir. Bu baxımdan, onun problemləri xammal ixracından asılı olan ölkələr, o cümlədən Azərbaycan üçün ciddi itkilər vəd edir. Çünki Çində tələbatın azalması xammal bazarlarında qiymətlərin kəskin ucuzlaşmasına gətirib çıxara-cıq. Hazırda neft bazarında baş verənlər Çindəki proseslərin xammal bazarlarına təsirini açıq şəkildə göstərir: əsas hasilatçılar neft hasilatı və ixracını azaltmaqla qiymətləri güclə 80 dollar civarında sax-layırlar. Çin iqtisadiyyatının problemləri dərinləşsə, bu addımlar qiymətlərin sürətlə üzəaşağı getməsinin qarşısını almaq gücündə olmaya-cıq.

□ **Dünya SAKIT, “Yeni Müsavat”**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

“Hüquqi baxımdan, Qarabağ bölgəsində doğulmuş ermənilər Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Lakin Qarabağ bölgəsinin Ermənistan tərəfindən işğalı zamanı İrəvan anneksiya siyasəti aparıb və o, regionun, demək olar ki, bütün erməni sakinlərinə qeyri-qanuni pasportlar paylayıb”. Bu barədə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev “TRT World”ə deyib.

Onun sözlərinə görə, Qarabağın erməni sakinləri Azərbaycan vətəndaşı kimi qəbul olunmaq üçün müvafiq ərizə ilə müraciət etməlidirlər. Bu, həm də o deməkdir ki, onlar Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etməklə Bakının suverenliyini və qanunlarını da tanıyırlar. Prezidentin köməkçisi diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan Qarabağ ermənilərinin dil, mədəni, dini və bələdiyyə hüquqlarını təmin edəcək.

Ümumiyyətlə isə Azərbaycanda hər zaman başqa dindən olan xalqlara, millətlərə qarşı tolerant münasibət bəslənilib. Bəs ermənilərlə birgə yaşayış mümkün olacaqmı? Birgə yaşayış olarsa, növbəti dəfə onlara inanıb etibar etməliyikmi, yoxsa...

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov mövzu ilə “Yeni Müsavat”a bildirib ki, münasibətin hərbi fazasının bitdiyi dövrlərdə bir neçə dəfə bu haqda deyib: “Yekunda ermənilər Azərbaycan cəmiyyətinə reinteqrasiya ediləcəklər. Ona görə də, bəli, Qarabağda anadan olmuş ermənilər Azərbaycan vətəndaşıdır. Lakin faktiki olaraq da vəziyyəti dəyərləndirmək lazımdır. Onların Azərbaycan cəmiyyətinə reinteqrasiyası planlı və proqramlı bir şəkildə həyata keçirilməlidir. Çünki Qarabağda anadan olmuş ermənilərin bir

çoğunda separatçılıq və aqressiv millətçilik problemi vardır. Bu adamların mövcud düşüncələri ilə Azərbaycana reinteqrasiyası mümkün görünmür. Amma sistemli bir siyasət apararaq içərilərdən Azərbaycana münasibəti müsbət olan insanlardan siyasi bir lay formalaşdırmaq lazımdır. Bu lay Qarabağ ermənilərinin öz içində təbliğat aparmalıdır ki, Azərbaycan vətəndaşı olmaq Ermənistan vətəndaşı olmaqdan daha yaxşıdır. Burada bir məqama diqqət çəkmək istəyirəm. Öz ehtiyatlığımı ifadə edirəm. Separat düşüncələri olan ermənilərin hətta silahı yerə qoyub siyasiləşməsi də özlüyündə təhlükədir. Qardaş Türkiyədə HDP-nin yaranması PKK meyilli bir çox insanın cəmiyyətə inteqrasiyasına müəyyən qədər kömək etdi. Çünki dağlarda hərbi fəaliyyət insanların, Türkiyə vətəndaşlarının ölümünə səbəb olurdu. Siyasətdə bu qismə yer verməklə xeyli insanın aqressivliyi azaldı. Amma bu yeni bir problem əmələ gətirdi. Siyasi hüquqlar çərçivəsində separat düşüncələr Türkiyə Böyük Millət Məclisindən səslənməyə başladı. Siyasiləşən separatizmlə mübarizə millitarist separatizmlə mübarizədən fərqlidir. Ona görə separatizm düşüncələrinə malik olan ermənilə-

rin gələcəkdə yerli özünüidare orqanlarında fəaliyyəti də əslində potensial bir təhlükəyə çevrilə bilər. Məhz buna görə də ermənilərin vətəndaşlıq məsələsində sınaq müddətləri qoymaq lazımdır”.

Ekspert əlavə edib ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə ziyan vura biləcək istənilən bir fikir və təşəbbüslə çıxış edənlər dərhal vətəndaşlıqdan çıxarılmalı və ölkədən xaric edilməlidir: “Ermənistandan sonra gəlib məskunlaşanlara gəldikdə, onları fərdi siyasi və ideoloji filtrasiyadan keçirmək lazımdır. Bu insanlar Azərbaycanın siyasi hakimiyyətini qəbul edirmi? Ermənilərin mər-

kəzi Azərbaycan hakimiyyəti ilə dialoq prosesində separatçılıq fəaliyyətlərində ən azı rəhbər mövqedə olmayanlar iştirak etməlidir. Ünsiyyət ritorikasını Azərbaycan mərkəzi hakimiyyəti müəyyən etməlidir. Qarabağ ermənilərinin Azərbaycan cəmiyyətinə reinteqrasiyası və istənilən yerli özünüidaredə iştirakı qərbi azərbaycanlılara da eyni hüquqların verilməsi ilə müşahidə edilməlidir. Azərbaycan Ermənistan ərazisində tarixi toponimikamızın, yer adlarının bərpasını şərt qoymalıdır. Əlbəttə, biz bilir ki, hər şərt reallaşmır. Bu siyasi danışıq prosesinin reallığıdır. Lakin bunun üçün daha çox şərt

qoymaq lazımdır. Ermənilərin Qarabağda gələcəkdə mədəni fəaliyyətlərində, şəirində, sənətində, memarlığında, mediasında separatizm elementləri qəti bir şəkildə qadağan edilməlidir. Qarabağ ermənilərinin İrandan köçərkən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində bir zaman qoyduqları abidə bərpa edilməlidir. Bu abidə ermənilərin Qarabağa köçürülməsinin 150 ili ilə əlaqədar qoyulmuşdu. Qarabağda alban irsinin tədqiqi ciddi və sistemli olmalıdır. Şuşada Qarabağ Albansünaslıq Mərkəzi qurulmalıdır. Azərbaycan həm də bölgədə ciddi iqtisadi yüksəliş işləri görməlidir. İşğaldan azad edilmiş bölgələr-

də azərbaycanlılar üçün yüksək yaşayış standartları bərqərar edilməlidir ki, erməni də baxsın görsün ki, yaşamaq necə olur. Bəli, ermənilərə gələcəkdə mədəni və digər hüquqları vermək reallıqdır. Çünki bunsuz mümkün deyil. Ancaq bir şey də qeyd edim. Rusiya Ukrayna müharibəsi başlayanda Avropada Çexovu, Lev Tolstoyu yıxmağa başladılar. Rus sənət adamlarını az qala linç edirdilər. Bəli, bu mədəni Avropadır. Halbuki Çexovun, Tolstoyun, Dostayevskinin bu savaşa nə aidiyyəti vardır. Belədirsə, bizdə Qarabağ ermənilərinə sınaq müddəti verməliyik. “Günah yuma” prosesindən keçməlidirlər. Azərbaycan xalqı unudulanlıq sindromunu tərk etməlidir. 1918-ci il mart, 1948-53, 1988-1993-cü illərdə nələ yaşadı Azərbaycan. Bu gün orada indi fərdi gigiyenik ehtiyaclarını ödəməyə gücü yetməyən o qədər erməni vardır ki, Xocalı canilərindəndir. Ona görə reinteqrasiya proqramları olmalıdır. Məcburi Azərbaycan dilini bilmək də bura daxildir. Bizim üçün isə nəticə o olmalıdır ki, milli konsolidasiya institutlarımızı gücləndirməliyik. Ermənilər tarixən kilsələri və milliyətçi ziyalıları ətrafında birləşiblər. Xaraktersiz liberalizmin, dini həssaslığın olmadığı etinaslığın, milli məntəlliyinə nifrətin olmadığı güclü bir Azərbaycan üçün hamımız çalışmalıyıq”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Kəlbəcərə köçəcək ailələrin məşğulluğu üçün sənaye zonası salınacaq

Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Kəlbəcər şəhərinin yenidən qurulması üçün “Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 2 saylı Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidməti” publik hüquqi şəxsinə 80 milyon manat ayrılıb.

APA xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Laçın rayonunda xüsusi nümayəndəsi Məsim Məmmədov deyib.

“Bununla əlaqədar, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura

Komitəsi ilə birgə layihə işləri son mərhələyə çatmaqdadır. Layihələrin reallaşdırılması isə yaxın zamanlarda baş tutaçaq. İlk mərhələdə 444 mənzilin tikilməsi və o ailələrin gələn ilədək Kəlbəcərə köçürülməsi nəzərdə tutulub. İşlə-

rin aparılacağı ərazi təqribi 3,5 km ərazini əhatə edir. Publik hüquqi şəxs olaraq, Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 2 saylı Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidməti işlərin peşəkar formada həyata keçirilməsinə qadir heyətə malikdir. Biz eyni zamanda logistika və infrastruktur işlərinə də xüsusi diqqət yetirəcəyik ki, fəsillərin dəyişməsi halında belə dayanıqlı formada prosesi davam etdirək”, - Məsim Məmmədov əlavə edib.

Prezidentin Xüsusi Nümayəndəsi Kəlbəcərə köçəcək ailələr üçün məşğulluq məsələsinə də toxunub: “Layihədə Kəlbəcər şəhərinin ətrafında sənaye zonasının yaradılması nəzərdə tutulub. Ümid edirik ki, bu, bir sənaye zonası olmayacaq, bundan əlavə, bir neçə bu cür sənaye zonası da salınacaq. Kəlbəcərin çox zəngin təbiəti var, burada kənd təsərrüfatı, turizm və digər sahələr üçün ciddi imkanlar var”.

Zaxarovadan ona “katibə” deyən Simonyana sərt cavab

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi Mariya Zaxarova Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyanın onu “hansısa katibə” adlandırmasına cavab verib.

Musavat.com Rusiya mediasına istinadən xəbər verir ki, o, Simonyanın bu sözlərinə kəskin reaksiya göstərib.

“Mən isə planetin bütün “katiblərinə” dəstək sözləri demək istəyirəm. Rəfiqələrim! Sizin işiniz ən böyük rəisin belə uğurunun açardır. Gündəlik zəhmətkeş işiniz, o cümlədən plan tərtib etmək, görüşlər təşkil etmək, sənədlərlə işləmək, zəngləri qəbul etmək və milyonlarla müxtəlif narahatlıqlar, hər şey boş gedəcək. İnciməyin, bu adamın, əminəm, düşünmədən ağzından çıxıb. Onun dediklərinə münasibətinizi erməni xalqına aid etməyin. Erməni xalqı müdrik, çox dərd çəkən və sevən xalqdır”, - deyə Zaxarova qeyd edib.

☐ **Musavat.com**

Neçə illərdir ki, orta məktəblərə telefon gətirilməsinin yasaqlanması müzakirə mövzudur. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev sentyabrın 6-da keçirdiyi brifinqdə deyib ki, hazırda məktəbə telefon gətirilməsini qadağan edən hüquqi norma yoxdur. O bildirib ki, lakin bu məsələ məktəbin daxili qaydaları çərçivəsində tənzimlənə bilər.

“Lakin bu tip məsələlər nəzərdən keçirilir. Bəzi məktəblərdə pilot qaydada yoxlanılır və bununla bağlı konkret qaydalar müəyyənləşdirilə bilər. Gələcəkdə məktəblərdə telefonlardan istifadənin qadağan edilməsi mümkündür”.

Xatırladaq ki, ötən tədris ilində xeyli sayda məktəbdə telefon qadağası qoyulmuşdu. Bildirilirdi ki, şagirdlərin sinifdə mobil telefondan istifadə etməsi yolverilməzdir. Çünki əlində telefon olan şagirdin diqqəti müəllimdə yox, telefonda olur. Onun telefonuna zəng və ismarışın gəlməsi isə müəllim, uşaqların fikrinin yayınmasına və dərs prosesinin pozulmasına səbəb olur.

Bəzi ekspertlər isə qeyd edirdi ki, bu gün təhsilin qarşısında duran vəzifələrdən biri şagirdlərdə müasir texnologiyalara əsaslanan, günün tələblərinə uyğun bilik və bacarıqların formalaşdırılmasıdır. Yaxın keçmişdən fərqli olaraq səriştə əsaslı, şagirdyönümlü bilik və bacarıqların formalaşdırılması seçim deyil, günün ən vacib tələbidir. Bu baxımdan, qloballaşan dünyada qeyd etdiyimiz bacarıqların formalaşması üçün İKT avadanlıqlarına, eyni zamanda ağıllı telefonlara böyük ehtiyac var. Bütün bunları nəzərə alaraq şagirdlərin məktəbdə smatrfon telefonlardan istifadə etməsinə qadağa qoyulması doğru deyil.

Əksər valideynlər də bu qadağadan narazı qaldıqlarını bildirir, qeyd edirdilər ki, övladlarından istedikləri vaxt xəbər ala bilmək üçün onların məktəbə telefon aparması mümkündür.

Bəziləri isə bildirirdi ki, Azərbaycanda son zamanlar orta məktəblərdə şagirdlər və eləcə də müəllimlərin iştirakı ilə yayılan videolar cəmiyyət tərəfindən birmənalı qəbul olunmurdu, ictimai müzakirəyə çıxarıldı və təhsil sistemi, nazirlik, orta məktəblərin rəhbərliyi, müəllimlər tənqid hədəfinə çevrilirdi, bu səbəbdən nazirlik tərəfindən verilən göstərişlə bütün məktəblərdə şagirdlərin telefonlarla məktəblərə gəlməsi qadağan edilib.

Onu da əlavə edək ki, qadağa yalnız yeni nəsil sensorlu telefonlara aid edildi. Yeni köhnə nəsil, sensoru olma-

Məktəblərdə telefon qadağan edilməlidir - dünya təcrübəsi

Fikirlər birmənalı deyil; ekspert hesab edir ki, birləşdirici telefonlardan da istifadə etmək olar, eyni zamanda müəllimlərin də məsuliyyəti artırılmalıdır

yan, android sistemini dəstəkləməyən telefonlara icazə verilmirdi.

Dünya təcrübəsi necədir, hansı ölkələr məktəbə telefon gətirilməsinə icazə vermir?

Qeyd edək ki, artıq bir neçə ildir bəzi ölkələrdə şagirdlərin məktəbdə mobil telefondan istifadəsinə qadağa qoyulub. Məsələn, Fransa hələ 2018-ci ildən 15 yaşından aşağı olan şagirdlərə məktəb ərazisində telefondan istifadəni qadağan edib. Həmçinin Avropanın 4 dövləti və ABŞ-ın 13 ştatında məktəb ərazisində şagirdlərin telefondan istifadəsi qadağandır.

Türkiyədə də məktəbə telefonla gəlmək qadağan olundu. Ölkənin təhsil naziri Yusuf Tekinin sözlərinə görə, şagirdlər telefonlarını dərsə girməzdən əvvəl təhvil verməlidirlər.

“Müəllimlərimizi narahat edən nizam-intizam tədbirləri və şəxsi həyatın toxunulmazlığı ilə bağlı problemləri həll etmək üçün cib telefonları ilə bağlı tənzimləmələr etdik. Eyni şəkildə müəllimlərimiz də pis nümunə olmamaq üçün sinifə telefonla girməməlidir”, - deyə nazir bildirib.

Bəs məktəbə telefon gətirilməsinin tədrisə mənfi və ya müsbət təsiri müəyyən edilirmi?

Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Nadir İsrailov “Yeni Məsəvat”-a danışdı: “Bu məsələ artıq uzun müddətdir ki, müzakirə olunur, fikirlər haçalanır, kimlərsə hesab

edir ki, telefon şəxsi əmlakdır, toxunulmazdır, digərləri isə başqa mövqedədir və sairə.

Hesab edirəm ki, elm və təhsil nazirinin bu məsələyə toxunması bu sahədə müəyyən bir dönüş yarada bilər. Yeni məsələnin nazir səviyyəsində qaldırılması irəliyə doğru bir addım deməkdir.

Xatırladıq ki, bu məsələ bir neçə il əvvəl ortaya çıxanda birmənalı münasibət olmadı. Bununla belə, bəzi məktəblər dünya təcrübəsində olduğu kimi, bu məsələnin həlli yolunu tapdı, dərs başlayan da telefonlar yığılır, dərs bitdikdən sonra isə telefonlar geri qaytarılır.

O ki qaldı nazirin “gələcəkdə məktəblərdə telefondan istifadənin qadağan edilməsi mümkündür” fikrinə, mən şəxsən bununla razılaşmıram, ona görə ki, bu o deməkdir ki, bu məsələ bir müddət yenə də açıq qalacaq.

İkincisi, “bu, məktəbin daxili qaydaları ilə müəyyən olunur” fikri də bir qədər mücərrəddir. Çünki bilirsiniz, əgər bu, məktəbin daxili qaydaları ilə müəyyənləşsə, hər məktəb məsələyə bir cür yanaşacaq. Yəni biri qadağan edəcək, digəri icazə verəcək ki, bu da ictimaiyyət arasında müəyyən narazılıqlar əmələ gətirəcək. Məsələn, insanlar deyəcək ki, niyə filan məktəbdə icazə verilir, bizim məktəbdə isə yox. Ona görə də, fikrimcə, bu məsələ kökündən həll olunmalı, gələcəyə saxla-

nılmalıdır”.

Nadir İsrailov qeyd edib ki, məktəbdə baş verən neqativ hallarla bağlı video və yaxud şəkillərin sosial şəbəkələrdə paylaşılması, yayılması müəllimin, məktəbin nüfuzunu aşağı salır: “Bizə o müəllimin, məktəbin, müəllim-şagird, müəllim-valideyn münasibətlərinə, nüfuzuna zərər vura biləcək bir aşkarlıq, şəffaflıq lazım deyil. Məlum olduğu kimi, ötən il bununla bağlı ne qədər paylaşımlar, bundan doğan narazılıqlar, narahatlıqlar oldu, müəllim-şagird, şagird-məktəb münasibətlərində müəyyən soyuqluq müşahidə olundu.

Bizim strategiyamızın əsas hədəflərindən biri müəllim nüfuzunun yüksəldilməsidir. Hər kəsə məlumdur ki, hazırda müəllimlərin nüfuzu 30-40 il bundan əvvəlki müəllimin nüfuzu kimi yüksək deyil, əksinə, xeyli zədələnib. Bu zədələnmənin də əsas səbəbləri telefon çəkilişləri, videolardır.

İkinci tərəfdən, telefon məsələsi təkəcə bu amillərlə bitmir. Şagirdlər dərsdə dərs oxumaq, müəllimə qulaq asmaq əvəzinə telefonlarda yazışmalar aparır, sosial şəbəkələrdə oyunlar oynayır və sairə. Bu, təhsilin keyfiyyətinə də təsir edir.

Hesab edirəm ki, gələcəkdə bu məsələ hansısa şəkildə öz həllini tapana qədər valideynlər arasında müəyyən maarifləndirmə işləri aparılmalıdır. Bəli, valideyn

etiraz edə bilər ki, övladının harada olması ilə bağlı daimi əlaqə saxlamaq istəyir və sairə, amma əlaqə saxlamaq üçün birləşdirici telefonlardan da istifadə etmək olar. Valideyn niyə övladına çox bəla qiymətə çoxfunksiyalı telefon alıb verməlidir, uşaq da dərsdə dərs əvəzinə həmin telefonlara məşğul olsun? Ona görə də bununla bağlı valideynləri maarifləndirmək lazımdır”.

Ekspertin fikrincə, bu məsələdə müəllimin də məsuliyyəti artmalıdır: “Məktəbə telefon gətirilməsi qadağan oldu-olmadı, burada müəllimlərin də üzərində məsuliyyət var. Biz də şagird olmuşuq, məktəbdə oxumuşuq, bizim dövrümüzdə müəllimlər daimi olaraq dərs prosesində partalararası gəzişir, şagirdlərə ciddi nəzarət edirdi. Belə olan təqdirdə hansı şagird telefonla oynaya bilər? İndi baxırsan ki, müəllim başını aşağı salıb nəse yazıb, oxuyur, şagirdlər nə oyunlardan

çıxırlar. Yeni burada müəllimin də məsuliyyəti artmalıdır.

Xatırladıq ki, ötən il bir neçə məktəbdə pilot şəkildə davranış qaydaları qoyuldu. Yaxşı olardı ki, bu davranış qaydaları növbəti ildə bütün məktəblərdə tətbiq olunsun. Diqqət etsək görərik ki, həmin davranış qaydalarında bir çox məsələlər öz əksini tapıb, məsələn, makiyajdan tutmuş, geyim formasına, davranışa aid hər şey. Olmazmı ki, telefonla da bağlı məsələ də davranış qaydalarında öz əksini tapsın?”

Nadir İsrailov məktəblərdə blogger və “TikTok”-erlərlə görüş keçirilməsinə də münasibət bildirib: “Dünyanın neçə ölkəsində “TikTok”-a qadağa qoyulub və bu proses davam edir. Amma biz nə edirik? Məktəblərdə, universitetlərdə “TikTok”-erlərlə görüş keçiririk. Dünya ölkələrində bu, qadağan edilir, bizdə isə təbliğ olunur”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Məsəvat”

“Dünyada 2030-cu ilə qədər 600 milyona qədər yeni iş yerinin yaradılması vacibdir”

“Dünyada bütün işçilərin 60 faizindən çoxunda əmək müqaviləsi mövcud deyil”. APA xəbər verir ki, bunu Dayanıqlı inkişaf üzrə milli əlaqələndirmə şurasının katibi Hüseyn Hüseynov “DOST 2023: çevik, innovativ və davamlı xidmətlərin göstərilməsi üçün vahid platforma” adlı beynəlxalq konfrans çərçivəsində keçirilən paneldə deyib.

O bildirib ki, bu da həmin şəxslərin gələcəkdə sosial xidmətlərdən yararlanma imkanlarına mane olur:

“Əhalinin sosial rifahının gücləndirilməsi üçün əsas məsələlərdən biri də işsizliyin azaldılmasıdır. Bunun üçün dünyada 2030-cu ilə qədər 600 milyona qədər yeni iş yerinin yaradılması vacibdir. Hər 10 nəfərdən biri ifrat yoxsulluq həddində yaşayır. Onların yarısının yaşı 18 yaşdan aşağıdır. Bu, o deməkdir ki, uşaqlar çox böyük təsirə məruz qalırlar. Bu halda onların təhsilə çıxış imkanları olmur və gələcəkdə əmək bazasına heç bir kvalifikasiya olmadan çıxırlar. Eyni zamanda inkişaf etmiş ölkələrdə 30 mindən çox uşaq kasıb ailədə böyüyür. Hər 10 nəfərdən 3-nün təhlükəsiz içməli su resurslarından istifadə məhdudiyyəti var. Son illərdə su problemi global xarakter almaqdadır. Bu, eyni zamanda bizim ölkəmiz üçün də xarakterikdir”.

Ermənistan ABŞ-la birgə hərbi təlimlər keçirəcək. Bu barədə Ermənistan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Nazirlikdən bildirilib ki, "EAGLE PARTNER-2023" təlimləri 11-20 sentyabrda Ermənistanda baş tutacaq.

"Beynəlxalq sülhməramlı missiyalarda iştirakı hazırlıq çərçivəsində 11-20 sentyabr tarixlərində Ermənistanda, sülhməramlı briqadının "Zar" və Müdafiə Nazirliyinin N saylı təlim mərkəzlərində EAGLE PARTNER 2023 erməni-amerikan birgə təlimləri keçiriləcək", - nazirliyin məlumatında deyilir.

Ermənistan bu informasiyanı yayandan az sonra Kremldən reaksiya gəldi.

Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov açıqlamasında bildirib ki, Ermənistan-ABŞ təlimlərinin keçirilməsi ilə bağlı məlumat ehtiyatlılıq tələb edir: "Təlimlərlə bağlı bu cür xəbərlər təbii ki, xüsusilə indiki vəziyyətdə sayıqlıq doğurur. Ona görə də biz bu xəbəri dərinlən təhlil edib vəziyyəti izləyəcəyik", - deyərək Kremlin sözcüsü vurğulayıb.

"Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan Rusiyanın səbrini sınağa başlayır".

Bunu isə Rusiya Prezidenti yanında Beynəlxalq Münasibətlər Şurasının üzvü, politoloq Boqdan Bezpalko "RIA Novosti"yə müsahibəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, Ermənistanın ABŞ-la birgə təlimlər keçirmək planları nümayişkarane bir addımdır və İrəvanın Qərbe istiqamətlənməyə çalışdığını göstərir.

Bezpalko qeyd edib ki, Paşinyan ölkəsi ilə Rusiya arasında mütəfiqlik münasibətləri fonunda qəbul edilməz olan bir sıra nümayişkarane addımlar atır və bununla da Rusiyanın səbrini sınağa başlayır. Atılan addımlar da öz növbəsində Ermənistan rəhbərliyinin Rusiya ilə münasibətləri pozmaq istədiyi ayəni sübutdur.

Rusiyalı politoloqun fikrincə, Ermənistanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatını (KTMT) tərk etməsi riski var.

Qeyd edək ki, Paşinyan bir neçə gün öncə "La Repubblica"ya müsahibəsində də Rusiyanı konkret şantaj etmişdi və bundan sonra Kreml Ermənistanla münasibətdə qəzəbli açıqlamalar sərgiləyir.

Bunun ardınca isə Ermənistan faktiki olaraq ABŞ-la birgə təlimlər keçirməklə, Qərbe üz tutmaq mesajını verir və beləliklə, Rusiyanı şantaj edir. Məqsəd nədir? Ermənistan Rusiyadan nə ala bilmir ki, bu cür davranışa keçir? Və bunun fəsadları, nəticəsi nə ola bilər?

Ermənistan Rusiyanı Qərblə

şantaj edir - nəticə və fəsadları nə olacaq...

Fikrət Yusifov: "Qərb rusları Cənubi Qafqazdan qovmaq üçün ermənilərdən bir alət kimi istifadə etmək istəyir"

Bəhruz Məhərrəmov: "Azərbaycanın regionda yaratdığı realıq dəyişməyəcək"

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov Rusiya tərəfinin Ermənistanın hazırkı mövqeyindən şoka düşdüyünü söylədi:

"Bu gün Rusiya ilə Ermənistan arasında baş verənlərə bir qədər tarixi kontekstdə yanaşmaq tam yerinə düşərdi. Rusiya artıq bir neçə ildir ki, onun "sözünə baxmayan" Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanı vəzifəsindən uzaqlaşdırmaq istəyir. Lakin zaman dəyişib, indi ermənilər Rusiyanın Ermənistanla müstəqil dövlət kimi deyil, vaxtilə bu ərazilərdə özünün yaratdığı bir alət kimi baxmasını qəbul etmək istəmirlər. Bunun belə olduğunu sübut edən ən böyük fakt odur ki, 44 günlük Qarabağ savaşında utancverici, acınacaqlı bir məğlubiyyətdən dərhal sonra keçirilən seçkilərdə erməni çoxluğu yenidən Nikol Paşinyana səs verdi. Rusiya bunu həzm edə bilmir. Rusiyanın tarix boyu

işlətdiyi və artıq zamanla ayaqlaşmayan paslı gedişlərini nəinki ermənilər, Cənubi Qafqazda heç bir ölkə qəbul etmir. Bir sözlə, vaxtilə rusların müsəlman Osmanlı ilə İran sərhədlərində olan Azərbaycan torpaqlarında bufer zona (alət kimi) kimi yaratdıqları Ermənistan adlı bir kukla dövlət indi Rusiyaya meydan oxuyur. Ruslar şokdadır, Ermə-

nistanın baş naziri Nikol Paşinyanın xarici ölkə mətbuatına bugünlərdə verdiyi müsahibə zamanı səsləndirdiyi "Rusiya Cənubi Qafqazı tərk edəcək" kimi fikirləri həzm edə bilmirlər. Rusiyanın söz sahibləri bir-birinin ardınca Ermənistanla qarşı hədə dolu bəyanatlar səsləndirirlər, hətta ona Ukraynanın taleyinə baxmağı təklif edirlər.

Bax belə. Bəs vaxtilə xislətinə yaxşı bələd olduğunuz bir milləti İrəvandan Azərbaycan torpaqlarına köçürmək kimi alçaq bir layihəni reallaşdırarkən anlamırdınız ki, bu cənaq bir gün öz başınızda çatlayacaq? Bizdə bir yaxşı atalar məsəli var, "nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına". Siz ruslar 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsindən sonra İrəvandan erməni ailələrini Qarabağ torpaqlarımıza köçürmək planını necə reallaşdırdınız? Bundan bir il öncə mövcud olmuş, Rusiyadan 80 min rus kazakının Şimali Azərbaycana köçürülməsinə dair mənfur planınızı daha mürdər bir planla necə əvəzlədiniz - yəni bizim torpaqlara rus kazaklarının yerinə erməniləri köçürmək qərarına necə gəldiniz? Bu addımı atmaqda sizə əsas verən başlıca səbəb ermənilərin satqın və şərəfsiz bir millət olduğunu bilməyiniz idi. Cənubi Qafqazda iki mü-

səlman dövləti olan Osmanlı və İranla sərhəddə ermənilərdən ibarət bufer zonanın yaradılmasının müəllifi və bilavasitə icraçısı olmuş gorbakor Qriboyedov o dövrdə rus çarına yazırdı: "Əlahəzrət, heç bir vəchlə mərkəzi rus torpaqlarında ermənilərin məskunlaşmasına icazə verməyin. Onlar elə tayfadır ki, bir neçə on il yaşadıqdan sonra həmin yerləri öz mülkiyyətlərinə çevirəcək və dünyaya hay-küy salacaqlar ki, bura bizim qədim dedə-baba torpağımızdır..." Azərbaycan artıq uzun illərdir ki, Qarabağ torpaqlarımızda Rusiyanın vaxtilə reallaşdırdığı bu mənfur layihənin yaratdığı həmin problemlə üz-üzədir. Ermənilər bu torpaqlara yerləşdikdən sonra Qarabağın onlara məxsus olduğunu iddia edərək dəfələrlə hay-küy salıblar".

Sabiq nazir Amerika ilə Ermənistanın 11-20 sentyabr aralığında İrəvanda keçirəcəkləri birgə hərbi təlimlərə də toxundu: "Bu gün ermənilər ABŞ-la birgə hərbi təlim keçirmək və Rusiyanı regiondan qovmaq kimi bir missiyanı reallaşdırmaq istəyirlər. Ən doğru olan da budur. İnsanın pis əməlləri son-da onun özünə qayıtdığı kimi, dövlətlərin də bəd əməlləri sonda onların özünə qaydır.

Bu gün Qərb rusları Cənubi Qafqazdan qovmaq üçün ermənilərdən bir alət kimi istifadə etmək istəyir. Burada nə var ki? Bir millət mahiyyət etibarilə alətdirsə, onun kimin əlində olmasının nə fərqi var.

Ermənilərin Rusiya aqressiyasının kökündə Qarabağ münaqişəsində Rusiyanın Ermənistanın istəklərini sona qədər icra etməməsi dayanır. Ermənilər başa düşmək istəmirlər ki, Rusiya Qarabağa "sülhməramlıları" oradakı erməni toplumunu qorumaq üçün yerləşdirməyib. Rusların bu regionda mövcudluğunun başlıca məqsədi Asiya qitəsində yerləşən və böyük bir hissəsi indiki Rusiya ərazisində olan Türk dünyası ilə Türkiyənin birbaşa əlaqəsinin qarşısına sədd çəkməkdir. Məsələ budur. Moskva Türkiyə ilə Türk dünyası arasında birbaşa əlaqənin yaradılmasının hansı fəsadların olacağından əndişəlidir. Onlara Qarabağdakı ermənilər lazım deyil. Qarabağ torpaqlarımızda yaşayan ermənilər də bu gün bütün tarix boyu olduğu kimi rusların əlində bir alətdir".

Deputat Bəhruz Məhərrəmov isə hər kəsin Azərbaycanın regionda yaratdığı reallıqlarla barışacağını deyir: "Dövlətçilik tarixi olmadığı və regiona konkret konsepsi-

yanın tərkib hissəsi kimi köçürüldükləri üçün ermənilər onları alət kimi istifadə edən gücləri özlərinə borclu hesab edir. O cümlədən də Rusiyanı. Üstəlik, bu təfəkkürlə yanaşaraq yaxın tarixin müxtəlif dövrlərində, xüsusən son yüz ildə Azərbaycanın hesabına əhəmiyyətli ölçüdə torpaqlar əldə ediblər. SSRİ dağıldıqdan sonra isə Rusiyanın hərbi-siyasi dəstəyi hesabına İrəvan ciddi şəkildə silahlanaraq 30 illik işğal status-kvosu yarada bildi. Erməni xalqı əmin idi ki, İkinci Qarabağ savaşında Rusiya ermənilərin yerinə döyüşərək işğal ərazisini Kür sahillərinə qədər genişləndirəcək. Ermənistanın keçmiş müdafiə naziri bunu gizlətmirdi də. Lakin Azərbaycanın şanlı qələbəsi, Azərbaycan liderinin balanslı və çoxşaxəli diplomatik gedişləri Rusiya amilini regionda neytrallaşdırdı. Moskva hərbi dəstəyini əsirgəməsə də, siyasi cəhətdən balanslı qorunmalı oldu. İrəvan isə rus əsgərinin, KTMT ordusunun onların hesabına döyüşməsinə arzulayırdı.

Ümumiyyətlə, Qərbin marioneti Paşinyanın dövlət çevrilişi ilə hakimiyyətə gəlməsinin ardınca kifayət qədər soyuq olan İrəvan-Moskva münasibətləri 44 günlük savaştan sonra daha da geriləməyə başladı. Paşinyan Qərblə, daha çox isə ABŞ-lə yaxınlaşmaqla Rusiya proteksiyasından Vaşinqtona sığınmağı hədəfləyən açıq gedişlər etməyə başladı. Təbii ki, Rusiyanın Ermənistanda mövcud gücü inkar edilə bilməz. Lakin görünən odur ki, pərdəarxası təmaslarda aldığı təminat Paşinyana anti-Rusiya ritorikasında cəsarət verir. Ərazisinin də rus hərbi bazası olan, sərhədləri Rusiya sərhəddiləri tərəfindən qorunan Ermənistanın ABŞ-la birgə hərbi təlimləri isə artıq Moskvaya meydan oxumaqdır. Rusiyadan gələn siqnallar da göstərir ki, şimal qonşumuz Paşinyanı bağışlamaq niyyətində deyil. Köçəryan-Sərkisyan qruplaşmasının aktivləşməsi də bununla bağlıdır.

Təbii ki, baş verənlər Ermənistanın daxili işidir, lakin bir realıq unudulmamalıdır ki, Ermənistanda hansı dəyişikliyin baş verməsindən asılı olmayaraq Azərbaycanın regionda yaratdığı realıq dəyişməyəcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Nazirlər Kabineti “M-1 Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun H.Z.Tağıyev qəsəbəsindən başlayaraq tikilən yeni avtomobil yolunun 129 kilometrlik hissəsinin ödənişli yol kimi müəyyən edilməsinə dair tədbirlər haqqında” qərar verib.

APA-nın xəbərinə görə, qərara əsasən, Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi yeni avtomobil yolunun tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 19 fevral tarixli 3692 nömrəli Sərəncamına əsasən H.Z.Tağıyev qəsəbəsindən başlayaraq tikilən yeni 150 kilometrlik avtomobil yolunun 129 kilometr hissəsi ödənişli yol kimi müəyyən edilib.

Ödənişli avtomobil yolunun texniki göstəriciləri:

- texniki dərəcəsi - I b;
 - hərəkət zolaqlarının sayı - 4;
 - hərəkət zolağının eni - 3,75 metr;
 - yol çiyinin eni - 3,75 metr;
 - ayırıcı zolağının eni - 5 metr;
 - torpaq yatağının eni - 27,5 metr;
 - dayanma zolağının eni - 2,5 metr;
 - yol çiyinin bərkidilmiş zolağının eni - 0,75 metr;
 - ayırıcı zolaqda bərkidilmiş zolağın eni - 1 metr.
- Alternativ ödənişsiz avtomobil yolunun uzunluğu, marşrutu və əsas texniki göstəriciləri:
- uzunluğu - 142 kilometr;
 - M-1 Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 52-194-cü kilometrədək olan hissəsi;
 - texniki dərəcəsi - 80 kilometr I b dərəcəli, 62 kilometr II dərəcəli;
 - hərəkət zolaqlarının sayı - I b dərəcəli yol üzrə 4, II dərəcəli yol üzrə 2;
 - hərəkət zolağının eni - 3,75 metr;

Ödənişli Bakı-Quba yolunda qiymətlər necə tənzimlənəcək - alternativ yoldan fərqi...

Ekspert: “Dünya praktikası belədir ki, ödənişli yollarda olan şərait ödənişsiz yollarda da olmalıdır”

- yol çiyinin eni - 3,75 metr;
- ayırıcı zolağının eni - I b dərəcəli yolda 5 metr;
- torpaq yatağının eni - I b dərəcəli yol üzrə 27,5 metr, II dərəcəli yol üzrə 15 metr;
- dayanma zolağının eni - 2,5 metr;
- yol çiyinin bərkidilmiş zolağının eni - 0,75 metr;
- ayırıcı zolaqda bərkidil-

- M-1 Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 75-ci kilometri - Giləzi qəsəbəsi;
- M-1 Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 105-ci kilometri - Siyəzen rayonu;
- R-1 Gəndob-Xaçmaz-Yalama-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 1-ci kilometri -

həmin hissəsinin ödənişli olması nəzərdə tutulur. Tariflər əhalinin gəlirlərinə əsasən müəyyən ediləcək. Dövlət bunda maraqlıdır. Ödənişli əsaslarla fəaliyyət göstərən yolların olması hər ölkənin daxili işidir və bu artıq sınırlanmış dünya təcrübəsidir. Azərbaycanda pullu yolların baha olacağını düşünmürəm. Ən azından qiymətlər müəyyən edilərkən əhalinin güzəranı, həmin istiqamət üzrə hərəkət edənlərin ümumi durumu nəzərə alınıb. Bəllidir ki, həmin yolda hərəkətə görə ödənilən pul dövlət büdcəsinə gedəcək və bu da həmin yolun saxlanmasına aynlacaq. Dövlətin buradan qazanc əldə etmək fikrinin olduğunu düşünmürəm. Ancaq bu kimi yolların saxlanması üçün ödənişin tələb edilməsi normaldır. Dünya təcrübəsində bu tipli yollarda ancaq tunel, körpüdən istifadə üçün ödəniş edilir”.

Qonşu ölkələrin təcrübəsindən danışan ekspert bildirib ki, Gürcüstanda ümumiyyətlə ödənişli yol yoxdur: “Gürcüstanda belə bir təcrübə yoxdur. Çünki Gürcüstanda magistral yollar ödənişli olacaq dərəcədə yüksək səviyyədə deyil. Ümumiyyətlə, bu istiqamətdə Gürcüstanla Azərbaycan müqayisə edilə bilməz. Türkiyədə isə hazırda Avropa istiqamətində olan yol ödənişlidir. Həmçinin Türkiyənin məşhur boğaz körpüsünə giriş də ödənişlidir. Burada ödəniş avtomobillərin formasına görə dəyişir. Ölkə ərazisində pullu yollar yalnız onların pulsuz alternativ olduğu halda çəkile bilirlər. Həmçinin ödənişli əsaslarla fəaliyyət göstərən yollarla alternativ yoldan qısa olması vacibdir. Ödənişli əsaslarla fəaliyyət göstərəcək Ələt-Astara-İran İslam Respublikası sərhədi yolu alternativindən 39, Bakı-Quba-Rusiya sərhədi yolu isə alternativindən 18 km qısadır”.

Ekspert deyir ki, hələlik yeni ödənişli yolda qiymətlər müəyyən olunmayıb: “Operatorlar vasitəsi ilə yol daim nəzarətdə olacaq. Qiymətlər də yoldan istifadə kilometrinə görə dəyişəcək. Kimse

Leysan olacaq, külək güclənəcək

Bakıda və Abşeron yarımadasında sentyabrın 9-dan 10-u şəhərdəki fasilələrlə yağış yağacağı gözlənilir. Yarımadaanın bəzi yerlərində yağışın leysan xarakterli olacağı ehtimalı var.

10-da şimal-qərb küləyinin 15-20 m/s, arabil 23-28 m/s, şəhər və gündüz bəzi yerlərdə arabil 30-34 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Sentyabrın 12-dək ölkə ərazisində qeyri-sabit hava şəraitinin davam edəcəyi, fasilələrlə leysan xarakterli yağış yağacağı gözlənilir. Əsasən Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan, Qazax-Gəncə, Mərkəzi-aran, Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur zonasının bəzi yerlərində yağıntıların intensiv və güclü olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var.

Şimal-şərq küləyi arabil 15-20 m/s, bəzi yerlərdə arabil 23-28 m/s, 10-da ayrı-ayrı yerlərdə arabil 30-33 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Çaylarda sululuğun artacağı, Balakən-Şəki bölgəsinin ərazisindən axan Katexçay, Şinçay, Kürmükçay, Oğuz-Qəbələ bölgəsinin Göyçay, Girdimançay, Quba-Qusar bölgəsinin Vəlvələçay, Qaraçay, Daşkəsən-Gədəbəy və Gəncə-Qazax bölgəsinin Əsriqçay, Gəncəçay, Qabırçıçay, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsinin Gorançay, Quruçay, Köndələnçay çaylarından qısamüddətli daşqın və sel keçəcəyi gözlənilir.

ödənişli yolla 50 kilometr gedəcəksə, həmin gediş məsafəsinə görə ödəniş olacaq. Bir çox ölkələrdə ödənişli yollardan daimi istifadə edənlərə bonuslar verilir. 2 gedişdən sonra 3-cü gediş pulsuz olur. Dünya praktikası belədir ki, ödənişli yollarda olan şərait ödənişsiz yollarda da olmalıdır. Hərəkət üçün hər bir şərait yaradılmalıdır. Təəssüf ki, Azərbaycanda yolların vəziyyəti o qədər də yaxşı deyil. Cənub istiqamətində, Bakı-Qazax yolunda çökmələr var. Son vaxtlar bununla bağlı videolar yayılmağa başlayıb. Getdikcə Bakı-Quba beton yolunun dağılmış halını ala bilər. İnsanları belə yollara möhtac qoyub qarşılığında da pullu yollar təklif etmək doğru deyil. Adam var ki, imkanı da var, amma dövlətin tikdiyi yoldan səmərəli şəkildə istifadə etmək istəyir. Hər bir vətəndaşın abad yolla getmək hüququ var. Ona görə də dövlətin tikdiyi ödənişsiz yollar da ödənişli yollardan geri qalmamalıdır”.

Qeyd edək ki, ABŞ-da olan 90 min kilometrlik federal

yolların 10 min kilometri ödənişlidir. Pul (50 sentdən 15 dollara qədər) adətən körpü və tunel olan ərazilər üçün alınır. Avropada da pullu yollarda haqq ümumi yolun uzunluğuna görə deyil, yalnız keçilən tunel, körpü və estakadalarla görə alınır. Yeni bu tikintilərə olmayan yerlər üçün pul hesablanmır. Tariflər nəqliyyat vasitəsinin növünə və məsafəyə görə hesablanır. Məsələn, İspaniyada Madriddən Barakas aeroportuna getmək üçün cəmi 1,75 avro ödənilirsə, Madriddən Barselonaya getmək üçün (200 km) 30 avro ödəmək lazım gəlir. Çində isə ödənişli yollarda gediş haqqı hər kilometr üçün 8 sentdir. Pullu yolları postsovet ölkələrindən ən tez tətbiq edən Rusiya olub. 90-cı illərdən başlayaraq ölkədə belə yollar dövlət tərəfindən inşa edilib, 2007-ci ildən sonra isə özəl bölmə də prosesə cəlb olunub. Hazırda Rusiyada 11 federasiya subyektinin ərazisində 1100 km federal və regional əhəmiyyətli yol ödənişlidir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində 20 yaşlı Fidan Əliyevanın cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırmaları keçirilir. Fidan Əliyeva Ermənistanı casusluqda, bu ölkənin xüsusi xidmət orqanının əməkdaşı vasitəsilə Azərbaycan haqqında məlumatlar ötürməkdə ittiham olunur. Ona Cinayət Məcəlləsinin 274-cü (dövlətə xəyanət) maddəsi ilə ittiham verilib. Bu maddənin sanksiyasında 20 ilə qədər və ya ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulub.

Fidan Əliyevanı bir neçə ay öncə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) əməkdaşları saxlayıb. Laçın-Xankəndi yolunun Şuşa ərazisindən keçən hissəsində 2022-ci il dekabrın 12-dən başlanan və 138 gün davam edən etiraz aksiyasının iştirakçıları arasında Fidan Əliyeva da olub.

Onun Telegram platforması üzərindən tanış olduğu Ermənistan xüsusi xidmət orqanı əməkdaşına məlumatlar, video və fotosəkillər göndərdiyi iddia edilir. Görüntülərin bir hissəsinin Bakının müxtəlif yerlərindən olduğu bildirilir. Məhkəmədə ifadə verən Fidan Əliyeva özünü təqsirli bilməyib. Deyib ki, Ermənistanı casusluq etməsi haqda ittiham həqiqətə uyğun deyil.

Erməniyə videolar göndərən qız məhkəmə qarşısında: "Məqsədim..."

Çünki Telegram-da tanış olduğu adamı rus zənn edib. Onun sözlərinə görə, həmin şəxs də məlumat ötürmək üçün yox, şəxsi məqsədlə tanış olub: "Əvvəl heç onun erməni olduğunu bilməmişəm. Məqsədim adi insan kimi tanışlıq olub. Başqa məqsədim - Azərbaycan

barədə məlumat vermək niyyətim olmayıb".

Foto-video məsələsinə gəlincə, Fidan Əliyeva bildirib ki, qarşı tərəf ondan bəzən müəyyən yerlərdə görüntülərini çəkib göndərməsini istəyirdi, o da göndərirdi. Fidan Əliyevanın işi üzrə məhkəmə araşdırmaları davam edir.

Ötən il dekabrın 12-dən Laçın-Xankəndi yoluna ekofəal vətəndaşlar aksiya keçirib. 138 gün davam edən aksiyanın iştirakçıları Qarabağdakı qızıl və mis yataqlarında monitoring keçirilməsini tələb edirdilər.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Tramp: "Bayden məndən 20 dəfə çox məxfi sənədi evində saxlayır"

"ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Tramp hazırkı dövlət başçısı Co Baydeni ofisində məxfi sənədləri saxlamaqda ittiham edib".

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, onun bu sözləri populyar radio aparıcısı Hyu Hyuitlə müsahibəsində yer alıb.

"Baydenin ofislərində mənim Floridada, Mar a Laço malikanəmdə tapılardan içi məxfi sənədlərlə dolu 20 dəfə çox qutu olduğunu bilirdinizmi? Onun senator vəzifəsi daşıyarkən belə məxfi məlumatları gizlətdiyini bilirdinizmi?", - deyərək söyləyib. Tramp Baydenin həmin sənədləri oğurladığını iddia edib və bunun bir cinayət olduğunu deyib.

Xatırladaq ki, bu ilin yanvarında Baydenlə əlaqəli Vaşinqtonda yerləşən analitik mərkəzin binasında məxfi sənədlər toplusu tapıldığı xəbər edilmişdi. Sənədlər Baydenin ABŞ-ın vitse-prezidenti vəzifəsində çalışdığı vaxta (2009-2017) aiddir. Ağ Evin məlumatına görə, bunlar 2022-ci ilin noyabrında dövlət başçısının elə öz vəkilləri tərəfindən aşkar olunub. Sənədlər Baydenin 2017-2019-cu illərdə, yəni prezident seçkilərində namizədliyini elan etməzdən əvvəl istifadə etdiyi ofisdə yerləşdirilib. Daha sonra Baydenin Delaver ştatının Wilmington şəhərindəki evində də gizli sənədlər tapılıb.

□ **Musavat.com**

Bayrağa qarşı atılan yanlış addım, bayraq önündə mağmun poza

Şəkilə görünən üç gəncin üçü də ermənidir. Onlar futbolçudur və 10 gün əvvəl Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən saxlanılmış, inzibati həbslə cəzalandırılmışdılar. Bu gün azad ediliblər.

Əslində onlar daha artıq cəzaya layiq idilər. Çünki əməllərində cinayət tərkibi vardı, Azərbaycanın dövlət atributunu təhqir etmişdilər.

Bu əməl onların Azərbaycan dövlətinə və xalqına nifrətinin göstəricisi olmaqla yanaşı, xalqlar arasında nifaqın qızışdırılması aktı idi. Onların hərəkətini əks etdirən video yüz minlərlə həmvətənimizin hiddətinə səbəb olmuşdu.

İki il əvvəl lentə alınmış həmin hərəkəti edərkən, milli bayrağımıza qarşı yolverilməz əmələ qol qoyarkən bu gənclər, təbii ki, cəzasız qalacaqlarını düşünmüşdülər. Onlar bilsələr ki, gün gələcək, məsələn, 2023-cü ilin sentyabr ayının əvvəllərində bir zamanlar təhqir etdikləri bayrağın qarşısında lal-dinməz, ağır-fasıq şəkildə oturmağa məcbur olacaqlar, o hərəkəti etməzdilər.

Onların o vaxt atdıqları addım əslində əlacsızlığın, çarəsizliyin, gücsüzlüyün əlaməti idi. Güclü və qalib ölkələrin vətəndaşları öz düşmənlərindən bu cür acıq çıxırlar.

İndi bu, özləri demişkən, dğalar Azərbaycanın gücünü də, humanistliyini də gördülər. Qoy gedib danışsınlar...

□ **Musavat.com**

Qəddar, pulgir, sadıq, yalançı... - bürclərin ən dominant xüsusiyyətləri

Bəziləri qəddar, bəziləri itaətkar, yaxud zəhmətkeş, tənəblə, emosional ya da kobud olurlar. Astrologiyada hər bir bürcün müsbət və ya mənfi tərəfləri, yəni "ən" nöqtələri var.

Bəs hansı bürç hansı xüsusiyyəti ilə diqqət çəkir?

Bürclərin ən dominant xüsusiyyətlərini təqdim edirik:

Ən "çapqın" (şərgöz) bürclər - Qoç, Tərəzi və Oxatan;

Ən həssas və emosional bürclər - Balıqlar və Xərçəng;

Ən diqqət çəkən, cəlbədicili bürclər - Qoç və Şir;

Ən pulgir bürç - Buğa;

Ən kinli, heç vaxt heç nəyi unutmayan bürclər -

Buğa, Xərçəng, Şir, Əqrəb, Dolça;

Ən qısqanc bürclər - Əqrəb və Xərçəng;

Ən qəddar bürclər - Qoç, Şir, Əkizlər və Əqrəb;

Ən kobud bürclər - Qız, Balıq, Oğlaq;

Ən çalışqan və məhsuldar bürclər - Qız və Oğlaq;

Ən sadıq, etibarlı bürclər - Oğlaq, Buğa, Qız;

Ən çox aldadan, xəyanət edən bürclər - Qoç, Əkizlər, Tərəzi, Dolça;

Ən güclü bürclər - Şir, Əqrəb;

Ən davakar bürclər - Qoç, Buğa, Əkizlər, Şir və Qız.

□ **BAKU.WS**

Avropa Sülh Mexanizmi vasitəsilə Gürcüstana 62 mln. avro yardım ayrılıb

Avropa İttifaqı (Aİ) Avropa Sülh Mexanizmi vasitəsilə bu vaxtadək Gürcüstana 62 milyon avro dəyərində yardım ayrılıb.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Aİ-nin Xarici siyasət və Təhlükəsizlik məsələləri üzrə Ali Nümayəndəsi Cozep Borrel "Civil.ge" nəşrinə müsahibəsində deyib. O bildirib ki, Aİ, Gürcüstan da daxil olmaqla, regionun bütün ölkələri ilə təhlükəsizlik və müdafiə sahəsində əməkdaşlığı gücləndirib.

"Məsələn, Aİ Avropa Sülh Mexanizmi vasitəsilə Gürcüstana öz müdafiə qüvvələrinin gücləndirilməsinə yardım etməkdədir. Gürcüstan Müdafiə Qüvvələri üçün qeyri-ölümcül vasitələrin ilk partiyası apreldə Gürcüstana çatdırılıb və o vaxtdan bəri biz çatdırmalara davam edirik. Bu vasitələr böhran vəziyyətlərində sürətli reaksiya və həyətlərin xilas edilməsində həyati əhəmiyyətli olacaq. Ümumilikdə, Avropa Sülh Mexanizmi çərçivəsində Gürcüstana bu vaxtadək 62 milyon avro ayrılıb", - Borrel deyib.

Qeyd edək ki, Cozep Borel bu gün Gürcüstana iki günlük səfərə gələcək.

MUSAVAT

Son səhifə

N 159 (8295) 8 sentyabr 2023

S
e
n
t
y
a
b
r

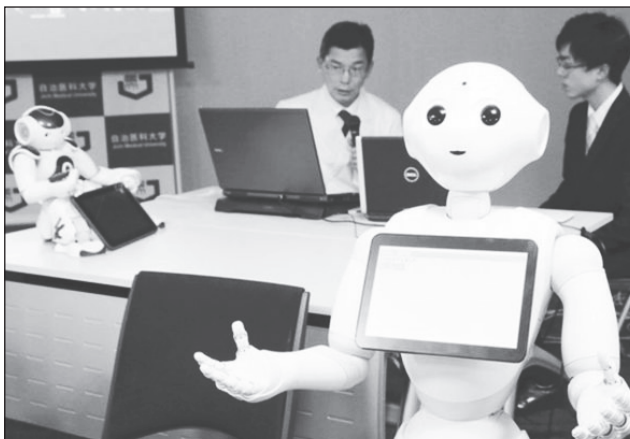
Avropada zeytun yağı oğurluğu hallarının sayı artıb

Global istiləşmə İspaniyada zeytun yağı oğurluğunun artmasına səbəb olub. Sonuncu böyük oğurluq hadisəsi avqustun 30-da şəhər saatlarında İspaniyanın Kordova əyalətində baş verib. Qarətçilər yerli fabrikdən qablaşdırılmağa hazır olan təxminən 50 min litr birinci sıxım zeytun yağının oğurlayıblar. Oğrular məhsulları iki çənə yükləyiblər və onları aparmaları hücum edənlərin cəmi bir neçə saatını alıb. Oğurluqdan dəyən ümumi zərər 500 min avrodan çox olub.

Mütəxəssislər hesab edir ki, vətəndaşları ərzaq oğurlamağa sövq edən əsas amillərdən biri də qənaət etmək istəyi və vəsait çatışmazlığıdır. Zeytun yağı isə ispan mətbəxinin əsas tərkib hissələrindən biridir və buna görə də oğrular arasında bu məhsula böyük tələbat var. "Hər kəs qiymət artımının davam edəcəyindən və zeytun yağının həqiqətən maye qızıla çevrilməsindən narahatdır", - deyə zərərçəkmiş şirkətin meneceri Martin Parra bildirib.

İspaniyada uzun müddət sürən quraqlıq hələ avqustun əvvəlində başlayıb. O vaxta qədər anomal istilərdən ölkə üzrə 8,7 milyondan çox insan zərər çəkib. Anbarların yetərinə dolması fonunda yerli hökumət sudan istifadəyə məhdudiyyətlər qoyub. Tədbirlər Kataloniya, Əndelüs, Araqon və Ekstremadura muxtar icmaları, Qalisiya və Balear adaları da daxil olmaqla, krallığın bir sıra bölgə və vilayətlərini əhatə edib.

Yaponiyada məktəbə şagirdlərin əvəzinə robotlar göndərilə bilər

Yaponiyanın Kumamoto şəhərinin hakimiyyət orqanları məktəblərdə davamiyyətsizlik və zorakılığa qarşı mübarizə çərçivəsində şagirdlərin əvəzinə siniflərə robotların göndərilməsini təklif edib. Noyabr ayından etibarən hündürlüyü bir metrədən çox olmayan özüyəriyən robotların təhsil müəssisələrinə göndərilməsi təklif olunub.

Məlumata görə, robot rilir ki, şagirdlərin idarə etdiyi müstəqil şəkildə sinifdən-sinifə keçəcək və şagird özü onu ölkə hakimiyyətinin məktəbuzaqdan idarə edəcək. Bildirilir ki, şagirdlərin idarə etdiyi robotlardan istifadə ideyası fe keçəcək və şagird özü onu ölkə hakimiyyətinin məktəbuzaqdan idarə edəcək. Bildirilir ki, şagirdlərin idarə etdiyi robotlardan istifadə ideyası fe keçəcək və şagird özü onu ölkə hakimiyyətinin məktəbuzaqdan idarə edəcək.

Çində təəccübləndirən tapıntı: cins şalvarlı 3200 yaşlı mumiya

Çin arxeoloqları Çinin şimal-qərbindəki Tarim çayı hövzəsində yerləşən Yanxay qəbiristanlığında təxminən 500 nəfərin mumiyalanmış qalıqlarını aşkar ediblər. Tədqiqatçıların fikrincə, onların təxminən 3 min il yaşı var. Mumiyalar içində biri xüsusilə fərqlənib. Belə ki, o, yaxşı vəziyyətdə qalması ilə yanaşı geyimi ilə təəccübləndirib. Ona məzarlığın yaxınlığındakı qəsəbənin adına uyğun "Turfanlı adam" adı verilib. Onun əynində panço, yumşaq dəri çəkmələr, həmçinin bürünc diskələr və bəliq qulaqları ilə bəzədilmiş yun sargısı olub.

Onun şalvarı tədqiqatçıların diqqətini daha çox çəkib. Araşdırmaçıların bunun qədim şalvar olduğunu inanırlar. Həmçinin onun toxunuşu da maraq doğurub. Belə ki, müasir cins şalvarlar da "turfanlı"nın şalvarlarının tikilməsi üçün istifadə edilən dizayn prinsiplərinə uyğun olaraq tək parça iplik

nin artması ilə bağlı narahatlığı fonunda yaranıb. Həmçinin məktəblilərin həmyaşıdları tərəfindən təqib və təhqirlərə məruz qaldıqları üçün belə addım atılması təklif olunub.

"Bu robotlarla ünsiyyət tamamilə real deyil, lakin bu, hələ də özünə inamı olmayan və başqaları ilə ünsiyyətdən qorxan uşaqlara müəyyən reallıq hissi verə bilər. Ümid edirik ki, bu, həmin uşaqlara qorxularının öhdəsindən gəlməyə kömək edəcək", - deyə şəhər sözcüsü Maki Yoşizato bildirib.

Fəlakət yüzlərlə üçgözlü dinozavr-krevetini oyandırdı

Nevadada (ABS) "Burning Man" festivalında yaşıyanlar təəccübləndirməyə davam edir. Belə ki, güclü yağışlar 70 min festival iştirakçısı üçün tələyə çevrilsə də oyanmağı gözləyən dinozavr-krevetlər üçün təmiz hava olub - onları çoxillik yuxudan oyadıb. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, bu kiçik canlılar illərlə qalın qabıqda qış yuxusunda olub. Ancaq leysan Nevadanın adı quru səhra ərazisini onlara yumurtadan çıxma üçün optimal mühitə - nəhəng palçıq hovuzlarına çevirib.

Festival iştirakçıları su basmış səhradan qaçarkən xərcəngkimilərin palçıq çuxurlarından sürünərək çıxdıqlarını görüblər. Alimlərin fikrincə, gələn həftədən bu silri canlılar yumurta qoymağa başlayacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Diametri 2 m olan nəhəng su zənbəyi - "Viktoriya Amazonka" balaca bir uşağı üstündə saxlaya bilir.
- * Əncir ağacının çiçəyi meyvəsinin içində olur.
- * Bütün ömrünü evkalipt ağacında keçirən koala ölümünün yaxınlaşdığını hiss edəndə ağacdən torpağa enir.
- * İlk teatr qədim Yunanıstanda yaranıb. O vaxtlar faciəvi rol oynayan aktyorlar kədərli, komik rol oynayan aktyorlar isə şən maska taxırdılar. Teatr rəmzi olan maskalar belə yaranıb.
- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə dairə şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığınca görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilərlər.
- * İran xalqına məxsus Çihil Tultı kitabı 1001 gecə» nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhəri" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi bəzəti parçasından istifadə edilir.
- * "Aptek" sözü yunan dilindən olub lanbar» deməkdir.
- * Evkalipt ağacının yarpaqları günəşə doğru çevrildiyi üçün kölgə əmələ gətirir.
- * Heyvanlardan ən çox susuz qala bilən siçandır.
- * Baobab ağacı odda yanır.
- * İngilis ekoloqlarının təkliflə yaxın gələcəkdə avtomobillərdə yanacaq şokoladla əvəz etmək planlaşdırılır.

Soyuducuya yarıya bölünmüş limon qoyanların nəzərinə - görün nə olur...

Biz adətən doğranmış limonları soyuducuda saxlayırıq ki, xarab olmasın. Amma görün soyuducuda yarıya bölünmüş limonlar nəyə səbəb olur. Adətən limon dilimlərini soyuducuya qoyuruq ki, müxtəlif vaxtlarda istifadə edə bilək. Ancaq bu saxlama üsulu əslində sağlamlıq problemləri yaradır. Kəsilmiş limonları soyuducuda saxlamaq nə qədər məntiqli səslənsə də, əslində bir o qədər zərərli olduğunu unuduruq. Limonun sağlamlığa faydalarını, onun təsir etdiyi müsbət cəhətləri saymaqla bitmir.

C vitamininin böyük bir qaynağı olan limon həzm sistemini, xüsusən də immunitet sistemini tarazlaşdırır və üstəlik bir çox xəstəliklərin qarşısını ala bilər. Eyni zamanda limon dəri və ağız sağlamlığı üçün çox təsirli rol oynayır. Hər növ limon bir çox yemək alternativləri üçün istifadə edilə bilər. Yeməklərdə, şorbalarda, salatlarda və çaylarda istifadə etmək üçün yarıya bölünmüş limonlar adətən soyuducuya qoyulur. Qalan limon dilimlərini qorumaq istəsək də, bu, əslində insan orqanizmi üçün zərərli bir hərəkətdir.

Əvvəl kəsilmiş limonu soyuducuda saxladığınız zaman limonun açıq hissələri nəfəs almağa və zərərli maddələri özünə çəkməyə başlayır.

Soyuducuda saxlanılan limonun daha sonra istehlak edilməsi sinir və həzm sistemində mənfi təsir göstərir. Soyuducuda saxlanılan limonlar zamanla öz təsirini itirir. Bu səbəbdən limonu bir gecə belə soyuducuya qoymamalıdır.

Dilimlənmiş və ya doğranmış limonları soyuducuda çantada və ya bankada saxlamaq daha doğrudur. Limon bütövdürsə, soyuducuda saxlamağın heç bir zərəri yoxdur. Bununla belə, dilimlənmiş limonları necə saxladığınıza diqqət yetirməlisiniz. Saxlama qabına qoyub soyuducuda saxladığınız limonlar maksimum 4 gün qala bilər.

Limonu daha uzun müddət saxlamaq istəyənlər dərin dondurucuda bütöv saxlaya bilərlər. Eyni zamanda limonu təkə soyuducuda deyil, təbii günəş işığı olmayan sərin yerlərdə də saxlamaq olar.

Soyuducuya qoyulacaq kəsilmiş limonlar hava ilə təmasdan uzaqlaşdırılmalıdır. Bu səbəbdən limonları saxlamaq üçün alüminium folqadan da istifadə etmək olar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2311
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500